

Evet, şey, ne derler? Biraz heyecanlıyım şundan kaynaklı, şundan kaynaklı, hani bir insan, kendisini, peş peşe ne kadar ne kadar iyi anlatabilir? Peş peşe, yani hem çünkü, ne derler? Bir anı, diğer, diğeriyle denk gelmesi lazım. Çünkü bir insanın hayatı ama aynı gün değil, aynı kelimeler değil, dolayısıyla; ters düşmez elbette ama o zaman iyi anlatabildiğim eksiklikleriyle beraber, iyi anlatabildiğimiz, seri anlatabildiğimi düşünmüştüm. Şimdi heyecanım, o seriyi, o şeyi yakalayabilir miyim? Ya da o uzunlukta yakalayabilir miyim? Onu bilmiyorum. Başlayınca göreceğiz. Tamam! O zaman başlıyorum.

Ben, 1955 doğumluyum. Türk kökenli, küçük esnaf, bir ailenin yedinci çocuğuyum. Yedinci ve sonuncu çocuğuyum. Beş kız, iki erkek. Bu tam da toprak paylaşımı üzerinden, topraktan, gelirini elde eden, yani köylü olan bir ailenin, nüfusu arttıkça toprağın küçülmesi gibi tam Marksist bir şeyle baktığımızda, benim babam, kendi köyünü, yöresini çok sevmesine rağmen, toprağın küçülmesi ve artık yetersiz olmasını da bu sebeple de köyden kente göçüyor. Fakat her yaz biz köyümüze gider orada işte kışlıklarımızı yapardık. Çünkü yoksul bir aileyiz ve bir ayağımız da köy de. Efendim, babam, ben İlkokul beşinci sınıftaydım, -ki babam çok ani biçimde, beyin kanamasından öldü. Ve de en büyük, bir tek en büyük ablamız, yani, yedi çocuktan ilki evliydi ve onun da çocuğu olmamıştı. Gerçekten yoksul bir aile. Ve ben de ilkokulu beşinci sınıf, sınavlar vardı o zaman. Beşinci sınıfın bitirme sınavlarına gireceğim. Babamın ölümünü bana söylemediler ve beni apar topar ablamızın yanına... Ablam da beni çok seven, işte üzerime titreyen bir kadın ve onun yanına okumam için verildim. Oysa şey hiç düşünülmemişti. Aynı gün bu çocuk hem babasını kaybediyor hem annesini kaybediyor hem birlikte ikiz gibi büyüdüğü kız kardeşini kaybediyor. Ki konumuzda, o kız kardeşimin yeri de olacak, anlatımlarında. Şimdi bu üçünün birden kaybı demek; beni psikolojik olarak, iyi hissettirmedi, hatta çok kötü hissettirdi. Şimdi ablamın, öznel sebeplerle, onun hastalığı sebebiyle; aile kardeşler arasında çok yeri yoktu, çok sevilmezdi. Ben büyürken de o ablamızdan korkulan, seilmeyen bir kadın ve ben bu ortamda büyüdüm ve fakat o seilmeyen kadın, bana çok iyi davranıyor ve sevmemem için hiçbir sebep yok. Öyle işte. Akşam kız sanat da yemeğe gidiyor, ilk yaptığı şeyleri bana yediyor; dikiş kursuna gidiyor, ilk benim üzerimde deniyor; bütün her bir şeyi, kıyafetleri falan. Yani bir küçük bir veledin daha bunu söylediğim daha babamız yaşıyorken ki bir süreç. Bu sevmemek için bir sebep yok ama onun genel bir kanı olarak hissettiğim, sevmeme hali bana da yansımıştı. Babam öldüğünde onun yanına gidiyor olmamda, travma yarattı. Ciddi bir travmaydı fakat o zamanlar işte ne psikolog bilirdik ne bir şey bilirdik. Zaten yaşım itibariyle de bilemezdim, bilmiyordum. Ve on dokuz yaşına kadar yani biz on yaşında desem; on dokuz yaklaşık, on dokuz yaşına kadar, dokuz yıl gibi kendimle, ailemle çok uğraştım. Ve gerçekten hem onların canını acıtarak uğraştım hem kendi canımı acıtarak uğraştım ama bu, hayata bakışımı ve düşünce sistematiğimi değiştirmeme sebep oldu. Şöyle; sorgulamaya başlamıştım çünkü biz önce veryansın ediyorsun hani biraz dram yapıyorsun kendine falan ama bir süre sonra öyle bir noktaya geliyorsun ki, e ben niye bu kadını sevmiyorum, oluyor. Neden ve niçinlerini sormaya başladığında, şeyi çıkartıyorsun o zaman, işin gerçeği çıkıyor. İşin gerçeği de şu; burasını biraz uzun anlatıyorum genellikle. Çünkü benim, çok önemseydiğim bir yaş dönemi aynı zamanda ve önemseydiğim bir hikayedir bu. Şey de çünkü ablamız -en büyük olan- çok küçük yaşta tüberküloz geçiriyor. Ben daha dünyada yokken ve onun tüberkülozlu halinde ben dünyaya geliyorum. O da hastanede. Ve eve geldiğinde bütün her şeyi, çok titiz bir kadındı. Her şeyini ayırırdı. Çünkü hastane de öyle öğrenmişti. Havlusunu ayırırdı, çatalını ayrı yıkardı. Aman kalabalık aile başkasına bulaşmasın, çok dikkat eder. Onun bu ayrımı, grup içinde olamamasına

da sebep oluyordu. Ve de en önemlisi; anne ve baba kendi ebeveyn iktidarını, yetkisini bu çocuk bir daha üzülmeyin, bir de hasta olmasın diye bu büyük ablaya devretmişlerdi. Evde anne, baba değil, büyük abla ne derse oluyordu. Ama bu da çok genç ve deneyimsiz bir kadın ve de bu iktidarı şey olarak, farklı kullanıyordu. Bilmeden kullanıyordu daha doğrusu. İşte bütün bunların bu çözümünü, ben, on dokuz yaşına kadarki süreçte e, buldum ve bu iktidarı elbette ki yanlış kullanacaktı, çünkü bilmiyordu. Aramızda da en büyük ve en küçük arasında on beş yaş var. Ben, bir yaşındayım, o, on beş yaşında yani ben on yaşındayım, o, yirmi beş yaşında ve evli. Ve sevdiği bir adamla evli ama ilk aşkı ve eniştemin de ilk aşkı. Ölene kadar da hep aşıktılar. O bakımdan; güzel bir ailenin içinde büyüdüm aslında. Onların yanında büyüyerek ve bu iktidarı yanlış kullanmasını yıllar ve yıllar ve yıllar sonra Paris'te, Paris'e gittim. Orda on üç yıl kaldım. O süreç içerisinde ablam ziyarete geldi Paris'e ve bir gün ona anlattım. Bütün... Hiç kimse anlatmamıştı. Onu neden sevmediklerini, neden dışladıklarını... Hiç kimse kendisine dair bir şey söylememişti ve ben de. Bu fikir bana ait. Yani onlar seviyor, sevmiyor, bilemem ama bence diyerek, ablamıza bunu anlattım. Yıllar sonra kendimi temize çıkarttım ve ablam ağladı. Evet aynen! Bu böyle dedi. Ve e, ne derler? Ölmeden herhalde sekiz sene önce ben de onunla, başka bir barışıklık kazanmış oldum ama ondan önce sevmeye başlamıştım.

Bu süreç içerisinde okulda, ben, ben Fatih Kız Lisesi'nde okudum. Her şey çok yabancıydı benim için. Önce; büyük aileden, çekirdek aileye gitmişim. Ablamın yanında, şey de daha özgür bir ortam, her şeyini paylaştığım kız kardeşim ve annemiz çok yumuşak bir kadından, geldiğim ev çok düzenli ve disiplinli bir ev. Yemek saatleri belli, her şey belli. Böyle bir de yemek hocası oldu daha sonra o. Yemekleri çok titiz, her şey çok güzel. Yani, her şeyim değişti. Semt değişti, okul değişti, hiçbir arkadaşım yok! Ve Karagümrük burası ve ben Karagümrük'ten çok hoşlanmıyorum. Daha doğrusu; insan olmadığı için, tanıdığım olmadığı için sevmiyorum ve okullar açıldı. Eniştem de bankada, Osmanlı Bankası'nda -söyleyebilirim onu- Osmanlı Bankası'nda yurt dışından çok güzel bankanın defter kapları, efendim, kalemler, onlar, bunlar, kırtasiyeler geliyor ve ben ilk satın almama, insan satın almama -ki yıllar sonra bunu realize ettim- o on dokuz yaş içerisinde bunu realize ettim. Orta bir de satın aldım, okula gittim ve gözüme kestirdiğim arkadaşlarıma, yani benim arkadaşım olsun istedim, ama beni hiç umursamadılar, tanımıyorlar. Onlar semt arkadaşı, bilmem ne? Bir de daha çabuk kaynaşıyorlar birbirleriyle. Ben de çabuk kaynaşamadım belki ve ben de bu kırtasiyeler satın aldım onlara (gülüyor). Onların dostluğunu kazandım böylece. Fakat iyi ki bu huy, üstümde kalmadı (gülüyor). Hayatım boyunca (gülüyor) arkadaş satın almak için, yırtınıp, çırpınıp duracaktım. Neyse, öyle olmadı kısaca. O da o süreçte, Fatih kız Lisesi biraz şey, işte biraz ne diyeyim? İstanbul'un üçüncü okulu gibi bir şeydi, kız lisesiydi. İşte burada Müjde Ar'lar, sanatçıların çıktığı bir okuldu. Benim sınıf arkadaşım, hem de mahalle arkadaşımı Müjde Ar. İşte! ne biliyim ben? Gülşen Bubikoğulları okulumuzdan falan filan. Böyle bir okul. Çünkü Türkan Şoray geçmişi de (gülüyor) var bu okulun (gülüyor) ama şey, devrimcisi yoktu.

İlk devrimciler de ben ve arkadaşlarım olduk. Bir grup olduk. Ne o süreçte herhalde, e, nasıl diyeyim? Kaç yaşındaydım? On üç yaşında mı? On dört yaşında mı? Öyle bir şey. Artık ciddi bir devrimci olmuşum ben. Eve geldim ve aileme söylemem lazım. Bir de böyle bir, ablamın evinde böyle bir açıklık vardı. Herkes birbirlerini, kırmadan, incitmeden duygularını söylerdi ve eniştemle de şu anda öyleyiz. Halen öyleyiz, ablam öldü ama. Ve ben de bu durumu, çünkü

devrimciliğin, görüyorduk. İşte işkencesi var, yakalanması var, ölmesi var falan sadece bilebildiğim de bu ve buna benzeri hikayeler. Başka da hikayesini biliyorum yani aslında devrimciliğin. Sonra ben bu hikâyeyi, evet çok özel bir gün de onların evlilik yıldönümüymiş ve benim haberim yok! Yani kaçırmışım. O gün onların özel gününde şeyi söyledim. İşte; "ben devrimci oldum ve işte başıma şunlar gelebilir, bunlar gelebilir ve ben evden ayrılmak istiyorum", dedim. Onlar da bana işte içlerinden kızsalar da ne yaşadılar. Kızsalar da bana ne yaparsam ne olsa, benim yanımda olduğunu, olduklarını ve bu evden ayrılmadan da onlarla beraber, düşündüğüm şeyi yaşayabileceğimi söylediler. Bu kadar, böyle değil, bu kadar ağdalı bir cümle değildi ama şeydi. Gitme! Burada kal! Ve biz senin yanındayız. Bu duyguyu, daha sonraki cezaevleri süreçlerimde de duygu olmaktan çıkarak eyleme döktüler. Hep yanımda oldular. İlk andan, son tahliyeme kadar, yanımda oldular. Ablamın, bir örnek vermek istiyorum. Bu çok, şey ailenin için de çok nazik bir kadındı. Çok nazikti. Hiç ben ona hiç çekmemişim mesela. Şimdi bu kadın, böyle, kıyafetlerine, her şeyine dikkat eder. Hastane ve hapishaneleri bütün cezaevi kapısında kadınları toplayıp, "hastaneye ve hapishanelere en özel kıyafetlerinizle gelmelisiniz" diyen bir kadın. Bu, İstanbul'dan Çanakkale'ye, ipek bir bluz giyip hiç arkasına yaslanmadan, çünkü titiz, kırışacak, yaslanmadan, gelip cezaevine, öyle geri dönen bir kadın. Bu kadın, 'diren! Senin yanındayız' diyen bir kadın oldu. Böyle bir kadın. Yani ama işin başlangıcı, insandı bunlar aslında. Beni seviyorlardı, benimle beraber her arkadaşlarımı sevdiler. Her eve giren arkadaşım o evin insanı oldu. Ki bizim ev hakikaten çok şey haline geldi. Öyle insanlardı.

İnsanlardı demeyim ablam öyle bir şey yok, babam. Efendim işte devrimci oldum. O dönemde bir gençle oldum ve bir süre sonra, bir tık geriye gidiyorum. Biz, ben Kurtuluş'ta, ben köyde doğup, altı aylık Kurtuluş'a gelmişim, gelmişiz ve orda büyüdüm. İlkokul, zannımca, dörde kadar da Kurtuluş'ta okudum. Ondan sonra babamız iflas etti ve bir kauçuk çiçeği, yedi çocuk bir anne, bir baba dokuz kişi ama niye kauçuk çiçeği hala kimse bilmemekte onu. Sokakta kaldık biz ve daha sonra Çağlayan'da, Çağlayan diye bir semt var. Orada ev tutuldu ve oraya gittik. Oraya da şu andaki adliyenin olduğu yer beni okuduğum okul, bir tane ilkokul, şey bir tane okul vardı ve birkaç sınıflı. Geriye kalan barakaydı, çamur içindeydi ve ben barakada okudum ve de Kurtuluş'tan oraya gitmek, biraz şeydi, ne derler? Attan inip, eşeğe binmek gibi oldu. Semt olarak da öyle. Çok ev yok. İki ev var. Bir oradaki cami ve benzincinin olduğu yer, benzinci aynı zamanda şimdiki deyimle; süpermarket gibi ve bir de şey vardı, ayakkabı tamircisi vardı. Onun kızı benim arkadaşım oldu ve de bizim apartmanda oturuyorlardı ve şeydi, ilginç bir yerdi. Apartman; dört aileden oluşuyor. İki katlı, dört daire ve her bir evde de benim akranım çocuklar vardı. Şimdi, dolayısıyla orda da arkadaş edindim. Biraz daha rahat oldu. Ablalarım ama hiç alışmamışlardı ben ve benden büyük olan ablam, kardeşim, şey yaptık, rahat ettik. Ve oradan başlayarak, ta orada, tacizler girdi hayatıma. Bakkal tacizi, işte apartmandaki polis vardı. O zaman toplum polisi vardı. İşte sivil olurdu onlar. O, iki tane kızı vardı. Arkadaşım hem bana hem de bir başka ablama sarkıntılık etmişti. Yani, küçük esnaf tarafından kuşatılmış gibiydim. Daha sonra Çağlayan işte domuzların indiği bir yer iken, şey oldu, birden gelişti. Kağıthane'de fabrikaların artması ile, orada gecekondulaşma, arttı. Çağlayan'da. Bir de bir sürü evler oldu ve benim okuldan da arkadaşlarım olmaya başladı. Bu arada iki kanaldan devam edeceğim. Biri taciz kanalı, biri devrimcilik kanalı olarak devam edecek. **Taciz kalanında; bunlar olur iken, çok sıkça yaşanır iken, paylaştığım kız kardeşimdi. Anında hiç sektirmeden, hiç zaman kaybetmeden paylaşıyordum ve bu beni rahatlatıyordu, bana iyi geliyordu. Rehabilit oluyordum zannımca. Zaten o gün bugündür de hayat tarzım; anlatmaktır, konuşup**

paylaşmaktır bir şeyleri. O beni sağaltıyor. Onu yaparken düşünüyorum da karşımdaki de düşünüp bana geri dönüyor falan.

Ve bir tanesini anlatacağım, ki bu hakikaten benim için, büyük bir tramvaydı. İlkokul dörde gidiyordum. Son dönemler galiba. Tarih, coğrafya, yurttaşlık dersimiz vardı. Bundan sınava girecektik ve ben o arkadaşımın evine gittim. Evde kimse yok dedi. Ailem kimseye göndermezken, o evde kimse yok diye, beni ona gönder. Ne, ya bir biçimiyle gittim işte. Bir salon salamanje ortada bir soba! Sobanın. Soba yanıyor odun sobası ya da kömür, dökümdü. Bir de sol köşede, cama yakın bir kürsü. Okul kürsüsü gibi bir kürsü. Öyle bir kürsü var. He, bir de divanları hatırlıyorum. İki tane "L" şeklinde olmuş, köşede böyle bir divan var.

Şimdi bir süre sonra, biz yerde dizlerimizin üzerinde yerde çalışırken, kapı çalındı, arkadaşım açtı ve gelen dayısının oğlu üniversite öğrencisi dayısının oğluydu. Bu, çocuk bir süre sonra, pijamasını giyip, alt, pijamasını altını giyip o kürsü dediğim, oraya geldi oturdu. Oradan bir ses geliyordu gırç, gırç diye bir ses böyle. Değişik bir ses. Onu daha sonra anladım ben, yıllar sonra. O masturbasyon sesiydi. O şimdi, bir süre sonra, o çocuk arkadaşımın çay koymasını istedi. Çayı koyup geldi. Bir süre sonra da bir ikimize bisküvi al, dedi. Fakat o arkadaşımın yıllar sonra, onun, o halini düşündüğümde; bu istemiyor, çok rahatsız, gitmek de istemiyor, tedirgin böyle bir haldeydi. “Sana ne diyorsam, onu yap!” dediğinde, kalktı gitti kız, kapının çekildiğini duydum, çocuk geldi yanıma oturdu. Şimdi ben dizlerimin üzerinde oturuyorum. Bu da benim popoma yakın bir yere, yan bir biçimde poposunu koydu, elini de sol elini de benim arkama sırtıma gelecek biçimde yere koydu ve güya omuzumdan çalışmama bakıyor. İkide bir de bana şey söylüyor: işte uykun yok mu? Kalk uyu, bak uyu, uyu, uykun var senin falan. Ben de bundan rahatsızım. Şimdi biraz salakla, aptal bir çocukluğum vardı benim. Belki bütün çocuklar böyledir. Kötü bir şey! Ama ne? Kötü ne demeği bilmiyorum? Ne demek olduğunu bilmiyorum? Kaldı ki regl olduğumda da bilmemiştım. Regl olduğumu ve onun kötü bir şey olduğunu zannediyordum. Efendim tekrar dönüyorum. Bu birden, omuzlarından benim, yatırmak istedi. Fakat bunu çok sert, hani baskı değil, beni yatırmak istedi ve benim ayaklarım, ona engel oldu. Bunu, ayağımı açarken ben buna bir tokat attım ve kaçtım. Kaçtım, bir kapıyı açtım hole çıktım. Kapıya oraya geldim. Ayakkabım yok, paltom yok, hiçbir şeyim yok. Yalınayak aşağı indim ve giriş katta bir kadın, benim nereden geldiğimi anlamıştı. O halde. Daha sonra eve gittim ve kız kardeşime anlattım bu durumu ve bunu anlatırken de işte aslında onun biraz şeydi, ne derler? Sinemaya gidecek, bilet alacaktık. Orda gidiyim, geleyim sonra diyor. Ve ben de eğer beni dinlemezsen- yokuş aşağı kar yağıyordu, karlı bir gündü- ve ben buradan yuvarlanacağım dedim. Yuvarlattım, kendimi dinlettim (gülüyor). Dinledi falan daha sonra, işte o arkadaş benden; iki yaş mı, bir yaş mı ne büyüktü. Onun, onu tehdit ettiğini yıllar sonra öğrendim ya da kardeşim öğrendi, bana söyledi hatırlamıyorum. Onunla, ona taciz, ona ona tecavüz etmiş ve de tehdit etmeye başlamış. Eğer sen arkadaşlarınla beni yalnız bırakmazsan, seninle evlenmem, annene babana söylerim. Ve bunun, kızın tereddüdü buradan. Bu bilgiler birleşince de o tereddüdü gözümde canlandırıyorum öyle. Şimdi bu tacizin ilkokul kısmı, finali şöyle bitti, yıllar sonra ilk sevgilimle Çağlayan Kağıthane yokuşun başından yürürken; bunu gördüm tek gözü kapalıydı ve ben yanından koptum sevgilimin, bunun peşinden köşeye sıkıştırdım ve bunu bir güzel dövdüm. Bunu da tarihsel intikamım oldu ve aslında biraz buluş dönemimde, gençlik dönemimde biraz şiddet yüklüydüm yani, bu tür, taciz ve tecavüzleri eden çocukluğundan kalma. Fatih'te Fatih

Camisi'nin köşesine sıkıştırıp, Fevzipaşa Caddesi'nde onu bunu laf atanları dövdüm... Yani, ya da tırnaklarımı özel olarak uzatıp, yüzlerine geçirirdim falan filan. Bu tür şeylerim de oldu ama çok taciz yedim, çok parmak atıldı. O zamanlar modaydı. Bir de küçük küçük çocuklar, kocaman kocaman kadınlara yaparlardı bunları. Onları döverdim falan. Şimdi bu işin taciz, kısmının finali de- onu bağlıyım.- Finali de şöyle oldu.

On dokuz yaşları yani Kıbrıs çıkartması, 96, 70, 74 yılında, sevgilim vardı. Bir sevgilim vardı. O, onu, o, bana tecavüz etti ve gitti. Kıbrıs'a. Ve de ondan hamile kaldım ve sadece o sebeple değil. Baskı unsuru olmaya başlamıştı evlilik için. Ben evlenmeyi istemiyordum ve de o tecavüz etti ama çok ciddi, Türk sineması gibi oldu. Bunu söyleyebilirim burada. O, gitmeden önce Aksaray'da, Yenikapı'da, bir restorana götürdü beni, gündüz. Gittik ve de o garsonları tanıyordu, garsonlara bir şey söyledi. Yemekten önce bir viski geldi fakat yemek söylediğimizi de hatırlamıyorum. Ben viskiden bir ya da iki fırt çektim. Bu inanılmaz, sanki hayal gibi. Türk sineması işte. İki fırt çektim gerisini hatırlamıyorum. Uyandığında; Edirnekapı Sulu Kule'nin girişindeki, izbe bir evdeydik ve böyle oldu. Bu bildiğim, filmlerde de görülen bildiğimiz tecavüzün ta kendisi ve her neyse ondan da ayrıldım ve çocuk, çocuğu aldırırım ve o yanımda oldu, bunu söylemem lazım çocuğu aldıracağıma onu ikna ettim. Olup olmamasının önemi yoktu benim için. Ama o yanımda oldu. Çocuğu aldırırım ve ondan sonra da ondan ayrıldım ama ayrılacağıma zaten biliyordu.

Ve işin öteki tarafına, Ortaokulu yine geçiyorum. Devrimcilik kısmına. Şimdi, ben Çağlayan'da çok insanı tanımış oldum, dolayısıyla. Çünkü ilklerindeniz biz aile olarak da bütün herkes, gençler birbirini tanıyor ve bu arada işte orada oturan ailelerin çokluğu Kağıthane'de işçi ailesi ve bana, tarihini tam hatırlayamadım, çok genç yaşımda şeyin “***”nin Kağıthane sorumlusu oldum. Bu çok kötüydü aslında. Hani bir yanıyla büyüdüğünü o zaman, hani böyle; kendini iyi hissettiren, büyümüşsün gibi hissettiriyor ama e, eğer sadece duygu olarak kalsa (gülüyor) bir şey değil ama bunun, eylemi var yani senden daha bilgili sınıf bilinci olan, sendikalı olan, ya da örgütlü olan, başka örgütlerin içinde de olan insanlar var ve sen onlarla karşılaşıyorsun ve ne kadar cahil olduğunu anlıyorsun. Bu bir yandan, onların dışındayken iyi hissettiren bir şey, a aslında cehaletin kendisi. Ve işte; ablalar, abilerin öğrettik, öğrettiği işte, yabancı kökenli kelimeleri olur olmaz yerde, bilinçsizce kullanmalar falan. O kadar kötüydü ki, gerçekten. Fakat bunun rantını bir süre yedim, yalanım yok. Çünkü bir ilk başlarda bunla oturup, bu kötü falan demedim. Bunun içinde oldum. Yaşarken, yaşarken bu aslında ben hiçbir şeyim olduğunu anladım gördüm ve ben bu hem oradan hem daha sonra örgütümden bu aynı döneme denk gelen ayrıldım. Çünkü şeye ihtiyacım vardı benim. Bir süre kendimi anlamaya, kendimi organize etmeye ve eğitmeye ihtiyacım vardı benim. Bir süre kendimi anlamaya, kendimi organize etmeye ve kendimi eğitmeye ihtiyacım vardı. Ne, ne oluyoruz demeye.

Bu sırada işte, şeyde, 68'in rüzgarları var, var. Denizler idam edildi. Dün de ölüm yıldönümleriydi idam yıldönümüydü. Ve her bir şeyin etkisi var. Yine bütün eylemlerdeyim. Ama kendime kızamadım. İki yıl zannımca. O süreçte de biraz hippilik yaptım. Biraz değil, Türkiye'deki çakma hippilerden biri de ben oldum. İşte Mercedes'in amblemini çalıp boynumuza takmalar, ormanda, parklarda, orda burada grup halinde yatma, müzik falan. Bildiğin hippilik

ama bu süre içerisinde, bunlar birkaç tanesi özellikle benim eskiden beri tanıdığım arkadaşlarım. Onlar da kendilerini; ben kimim? Neyim? Ne yapmak istiyorum? sorusunu soranlar, onlar da öyle. Ve şey yapıyoruz, böyle konuşuyoruz da aramızda. O iki yıl içerisinde değişik örgütlerin, yazıların, işte dergiler ya da broşürler vesaire ya da ilişkiler. Çünkü hepimiz aynı örgütten gelmemiştik. Konuşmalar olmasına rağmen, istemedim yani şey demek istiyorum; aslında o iki yıl bunu daha önce açmıştım çünkü. Bu iki yıl çok önemliydi. Çünkü, e, etkilenebilirsin hani bir sürü şeyden etkilenip, etkilenip, yoksulluk, o, edebiyat, hareket, gençlikte etkileyen şeyler, artık bir süre sonra seni bir örgüt üzerinden de etkileyebilir. Bu da akrabaların olduğu için güven duyabilirsin. Bende öyle olmadı. İyi ki olmadı. Çünkü o evreyi ben, örgütlülük içerisinde atlatmıştım zannımca. Ve e en sonunda kendimi, kendime bir örgüt seçtim, kendime bir örgüt seçtim ve bu örgüte ki, öyle, böyle, mınkır, mınkır, yandan, sağdan, onu oraya sokarak, bunu devreye sokarak girdim. Kendi isteğimle girdim ve de süreç içerisinde- teşekkür ederim kahvem geldi. Teşekkürler arkadaşım- böyle bir sürü insanla şey yaptım örgüte girdim. Kendi talebim üzere ve ama hayatım boyunca örgütün içerisinde, 12 Eylül de dahil, o süreç içerisinde, kaç defa atıldığımı hatırlamıyorum. Atıldım, uzaklaştırıldım ama geri alındım. Çünkü çok ısrarcıydım. Ben seçtim, ben ayrılmadan kimse beni atamaz (gülüyor). Çok büyük küstahlık! Ama öyleydi, öyle de oldu. İyi ki de öyle olmuş bir yandan. Ve e, evet neredeydim? orada sendikalarda çalıştım, gazetede çalıştım, örgütün gazetesi ama günlük gazetede çalıştım, “****” gazetesinde çalıştım, “*****” kadın dergisinde çalıştım, kadınlar derneğinde çalıştım. Ve süreç içerisinde örgütümün, e, ne derler? e, o eşsiz! -Burası çok önemli.- Kocasız ya da kadınlar hep böyle oluyor çünkü. Kocasız belli bir yerde olanların rolünü üstlenmeden, ben bir yere geldim. Çünkü kocanın ve örgüt içerisinde; kocam ve sevgilim yoktu.

Kendi çalışmalarına (gülüyor) geldim. Ne der... işte öyle yeni çalışmalarım ve bu iyiydi. Benim gibi hani şeyde daha önce deki örgütünde radikal bir grubun içinde; oportünist ya da pasifist. Bu örgütün içerisinde de daha radikal, daha uç kalmıştım ve benim hareketli bir bünyem vardı. Bu hareketli bünyeme, yapmakta olduğum iş çok uygundu. Yurtdışı ayağıydım ben. Ve çok uygundu. Çünkü o zaman çok hareketliydim gerçekten. Gerek yurtiçinde çok geziyordum. Gerek, yurt dışına gidip geliyordum. Bu süreç içerisinde Türkiye iyi hakikaten, daha doğrusu, insanları hah! Bu arada okula ilişkilerimiz bitti tabii. Okul bitti, o bitti, üniversite yok, şey hayat, hayatı ve insanları düşünmeyi ve okumakta ve gözlemlemekte buldum. Şöyle bir şey; Türkiye'de çok abartılı böyle hani, gitmediğim şehir yoktur. Abartılı elbette var ama çok şehrine gittim. Yurtdışında da öyle. Çok gittiğin yerlerde, hatta yaşadığım kent İstanbul'da da öyle dönemlerim vardı ki, her gece bir evde kalmak zorundaydım ve bu kaldığım evlerde uyum, empatiyi, gözlemin, insan ilişkilerini, aile ilişkilerini, bunlara tanıklık ettim bir fiil, bir fiil. Ve hayatım bunlarla geçti aslında. Çok uzun yıllar böyle oldum. 80'den çok önce başladı çünkü bu. Ve böyle olunca, 80 süreci bunu katmerledi. 87 yılına kadar yurtdışı ve yurtiçi, kendi ailemle kıyasladım. Daha rasyonel olmaya başladım. Daha, daha farklı oldum elbette. Fakat bugünkü, bugünkü, ben, insanları baktığımda eğer bir şeyler diyebiliyorsam, hani sadece beni çekiyor, beni itiyor değil. Yani onlara dair iyi bir fikrim varsa bu geçmişimden kaynaklı. Hani şey gibi; tabiri caizse, tanıdığım insanların bolluğu ve çeşitliliği, ben de kategori oluşturmuş oluyor ve onlara denk geliyor ya da gelmiyor. Daha çabuk, daha hızlı kavrayabiliyorum, daha çabuk kavrayabiliyorum. Ve ve evet 1987 yılına kadar öyle böyle işleyiş devam etti. Bu esna... 80'de, her şeye ara verildi Türkiye'de ve bütün örgütler dağıldı, inlerine çekildi, kimisi yurt dışına gitti, kimisi öyle, kimisi böyle ve 80, 80'de, e, ne söyleyecektim ben? Yakalanmadan önceki, 80'de yine illegaldim evet.

Neyi anlatacaktım acaba? Hangi süreci anlatacaktım? Pardon bekletiyorum bulmam lazım o silsileyi. Evet, şimdi bulunduğum örgüt; Türkiye'deki sol hareketin içerisinde, bilebildiğim kadarıyla, ilk kadın hareketini yapan, fakat bu yetersizliğine kadın hareketi, kadınların sorunlarını parti içinde, örgüt içinde ve gören ve gelecekte de devrim olduğunda çözülecek olarak bakan bir yapıydı. Dolayısıyla evet, kadın kadınları ve ayrıca bir araya getirmişti. Belki ilkti bu! Belki değil. Bence ilkti, ama mesela; Kürt kadınlarını da Türkçe örgütleyordu. Diyarbakır'daki Türk kadınlarının ilk örgütleyendir. Onlara da lirik Türkçe ders vererek, Türkçe eğitim vererek, falan yapıyordu. Çünkü her şey bir karışıktı aslında, öyle bir ayrımı da yoktu. Belki dünyada vardı ama Türkiye'ye ulaşmamıştı fakat 80'le birlikte, feminist hareket başladı. "Feminizm" tarihinde de var olan bu ülkenin, öyle ya da böyle hasbelkader Osmanlı'da da çıkmış olan ama bu bizim ilgi alanımıza girmediği için bilimiz de yoktu ve bu feminist hareket özellikle, feminist gazetesi dergisine gittim. İlk oradaki arkadaşlarla başladım ve şeyi öğrendim. Kadın olmayı, kadın ne demek? Evet devrim, evet o, evet ezilen, evet emperyalizm, evet, evet ama kadın. Kadını da ve aynı zamanda Şişhane' de, Kadın Kültür Evi'nde değişik siyasetten insanlar bir araya geldik. Kadınlar bir araya geldik. Bu da çok önemli, çok değişik bir deneyimdi.

Çünkü ondan önce, bir araya gelmeyen gelemeyen örgütler, 80'de, kadınları bir araya getirmiştik. Erkek Kültür Evi olmadığı için, erkekler bir araya gelememişti. Zaten onların sorunu yoktu ki. Kadınları, (gülüyor) kadınları bir araya getirdi ve yani reddetme gibi sorunları da yok erki reddetmedikleri için onlar bir araya gelmiyor, hala da gelmiyorlar, büyük oranda. Ve bu benim, hayata, dünyaya bakışımı değiştirdi. Şöyle bir şey de oldu. Benim kendi bireysel tarihimde, değişik evleri gidip işçi evleri vesair, vesair kalmakla beraber değişik kesimlerden insanları tanıyordum ben. Sadece, işçi sınıfı değildi kaldığım evler, burjuvaydı da. Oradaki kadınlara süzmüşüm mesela, ben kadın kültür evinde, süzdüğüm o şeyleri de taşıdım. O gözlemlerimi taşımış oldum. Aslında yoktu da o zaman düşünmemiştim ben ama şimdi düşün... Yani o zaman düşündüğümde, Kadın Kültür Evi'nde evet ve ben her kesimden insanları süzmüşüm sadece aile; anne, baba, çocuk gibi ya da onlar birbiriyle anlaşıyor, anlaşmıyor gibi değil. Kadını kadın olarak süzmüşüm, erkeğin rolünü süzülümüşüm. Baskısını, hegemonyasını, çocuklarla ilişkilerini yani o süzdüğüm her bir şey aslında; Kadın Kültür Evi'nde kadınlara dair olan kısmı canlandı ve de çok değişik kesimden de arkadaşlarım vardı. Çünkü aynı zamanda ben; hem devrimciydim, hem, diskoya giden de bir kadındım. Yani öyle.

Şimdi, seksen sürecinde, bir ara e, işte şeyler seçim oldu, Turgut Özal zamanı. Bu arada kendi örgütümle ters düştüm hizip gibi olmuş oldum. Ben, İstanbul'dan bir de Ankara'dan bir grup arkadaş ve galiba, örgütün çok önemli bir zamanına denk gelmişim bir ayak oyunuyla yapılmayacak bir eylemin içinde oldum ve bilinçli gittim. Çünkü yakalanma yüzde doksan dokuz nokta dokuz, o eylemde ve öyle bir hazırlanarak gittim ki, evdeki bütün kitapları boş bir eve taşıdım. Tanıdığın evine. Evde Cumhuriyet gazetesi dahi bırakmadım. Hiçbir şey bırakmadım. Aramaya geldiklerinde evde hiçbir şey bulamadılar hiçbir şey bu kadar hazırlanarak, bileyerek gittim yani eyleme. Ve de evet ve ilk defa, hep söylerim; ben ilk olan şeylere çok meraklıyım. İlk, ilk bir şey yaşamak, ilk onun heyecanını çok büyüktür. Mesela; ilk kahve konuşması, hiç unutamam ben. Karagümrük'teydi. İlk kahve konuşmam. Erkekler! Bir kamyon erkek ve ben, kahve konuşması ama hani meydan değil, o değil, bu değil, kahve! (Gülüyor) Erkek kahvesi. O örgütlü zamanda. Yani ilk şeyler çok heyecan verici. Hep okuduğumuz bilmem falan var ama

yaşamamıştık. Mesela; yaşamamıştım, işkence. Evet, elektrik, falaka, o, bu, kaba dayak, küfürler, hepsini biliyoruz. **O bilgi olarak bir sorun yok fakat eylem olarak; şimdi, bedenim nasıl hissedecek onu? Ben nasıl taşıyacağım? Ben, devrimciliğe layık olacak mıyım? Nasıl taşıyacağım? Ruhum orda ikiye de bölünmüştü. Bir yandan şeyi tartışırken "Ben yaptım bunu!" demek isterken, yapmadım, demek istemek çok kolay değildi. Çünkü, evet yaptım! Ve yaptığım ile övünmek istiyorum. Yaptığım şeyle. Çünkü, kötü bir şey değil ki yaptığım ama inkâr etmem (gülüyor) gerekiyor illaki. İnkâr diyeceksin. O, öteki ötmek oluyor.** Çünkü aslında, onlar haklılar, bunu söylemekle yetinmiyorsun. Çünkü o zaman kimle yaptın? Niye yaptın? Kim verdi? Ve bir sürü isim vereceksin. Aslında bu sebeple, anlıyorum bunu. Fakat, ruhum yine de bunu yaptım, gerisini söylemem, diyebilmeli. Gerisinde susmalıyım, gerisinde işkence göreceksen görmeliyim. Derdim. Bunu işkence sürecinde düşünüyordum. 21 gün şubede kaldık. Ben ve arkadaşım, arkadaşlarım ve 21 gün içerisinde, çok komik şeyler de oldu. Bir bunu zikretmeden olmayacak, bir tanesini özellikle onu söyleyeceğim. 23 Nisan'da yakalandım. Yakalandım kelimesini bile sevmem ya, neyse. 1 Mayıs'ta da artık o gün ve ertesi günü işkence görmüyorduk. Çünkü bütün polisler dışarıdaydı. Topladığını getiriyorlardı. Hücreler ağzına kadar artık taşıyamaz haldeydi. Bizde böyle daha işkencenin, hepimiz ayrı ayrı yerdeyiz işkencenin şeyi, bizim yanımıza vermiyorlar tabii. Onları bir araya veriyorlar. Kendimizi toparlayamamışız, bir ses geliyor böyle uğultu halinde "****" diyor, kakara, kakara gülüyorlar. Ulan "****" diyor, oo gülüyorlar falan. Sonuçta öğreniyoruz ki; bunlar, Bakırköy liseliler ve duvara "kahrolsun faşizm" yazmışlar. Altına da EGÖ yazmışlar. Bunlar yakalanmış. Müdür bunları, ihbar etmiş ve de bunlar toplu halde gelmişler oraya. Polis sormuş bunlara; EGÖ ne demek? "****" açıklanmış. demiş ki; "eylemci gençler örgütü" polis de bir tokat atmış "****" , demiş ki: olsanız olsanız siz, erken gelen ördekler olursunuz (gülüyor) Şimdi bu bütün hücrelerde, herkes bunu anlatınca, o koridorda. Nasıl biliyor musun? İnlüyor orası. Sanki orası bir eğlence merkezi haline dönüştü. Çok (gülüyor) eğlenceliydi. İşte, daha sonra gözaltına alındım, o bitti, 21 gün. Sigara içerken içmiyordum ve zarflarından da söz etmem lazım. Hem yani iyi olan hem de olumsuz olan, bir şey, iki şeyden bahsedeceğim. Bu, kendi bedenimi ilk defa yukarda görüyordum. Yukardan zayıftım ben. Ama askıda olunca, çıplak ve askıda olunca, sütun gibi bir vücudum vardı. O kadar böyle şey gibi, zayıf, narin, gözlüğümün altından görüyorum onu da. Ondandır çok hoşlandım. Yani vücudumdan (gülüyor) çok hoşlandım. Sonra ama yerdeki vücudumdan hoşlanmadım. O da elektrikti. Elektrik işkencesini hiç sevmedim zaten. Tercihim benim askıdır. Elektrikte zıplıyorsun, böyle zıplıyorsun. Bir de inisiyatif dışı zıplıyorsun, bütün bedenle küt, küt oluyorsun böyle. Ve su döküyorlar, su içsen, bütün her tarafına yayılıyor ve şey aslında, hiçbir susuzluk onu çabucacık gidermiyor. İçsen de o kuruluğu. Valla, askıda öyle değil. Askıda; seni öldürmeyip ya da yara... Seni sakat bırakmak istemiyorsa, belli bir süresi var. Herkese göre değişir. Kadınların daha kısa, erkeklerin daha uzun ve seni indiriyor aşağıya. Bunu da şöyle, kemerle ya da elindeki bir şeyle ayaklarına şöyle bir vuruyor. Hissizse ayağın, indiriyor. Yani aslında biraz dayanınca askı baya iyi. Ve başka şeyler de oldu. Ne biliyim işte; lastik atma oldu. Bir sürü, bir sürü hikayeler oldu. İşte göz bağlaması da bir işkence, küfür de işkence, kaba dayak da işkence. Arkadaşının yanında getirip konuşturup dövmelemleri de işkence, hepsi başka bir işkence ve açsın, susuzsun sigara içmiyorum demişsin. Çünkü onu sana karşı kullanacak diye öğrenmişsiniz biz, onun için ve son günlere yakın beni, bir yere, birisine çıkarttılar. Hala onda emin değilim. Savcı mı dediler, psikolog mu dediler, aklımda savcı kalmış bir kadın. Bu kadının saçlarının ucunu görüyorum. Omuzlarından aşağı sarı ve ben sandalyede oturuyorum. O bar taburesinde yukarda oturuyor. Ellerini görüyorum, dizini, bacağına, saçının ucunu görüyorum. Tırnakları ojeli bakımlı yüzükleri var falan, ses tonu inanılmaz etkili ama

yani, ben "****" 'ın sesine aşkıttım. Sinema, tele, şey radyo zamanımızda ve bu kadın "****" 'ı bastırdı. Öyle bir ses. Şimdi bana, polisleri oradan çıkarttı, bizi bırakın, dedi. Çay ismarlamak istedi, istemedim. Fakat bir süre sonra öyle konuştu, konuştu; bana anlatabilirsin, sana kötü davranmışlar, yarımı, beremi gördü, oramı, buramı ve ona, benim için üzüldüğünü, o ses tonuyla anlattı ve ben hani biraz da yukarda ya, kafamı şöyle eğip, dizine koyup, hüngür, hüngür ağlayıp, "bunu yaptılar, dödö dö, dödö de"(ağlamaklı ses taklidiyle) anlatmak istedim. Böyle her şeyi dökmek istedim, her şeyi, ama bunu yapmamaya kodla, kodlamıştık. Ta, işkenceci ilk anından itibaren, "Dimitrov" olmaya karar vermiştim (gülüyor) ve onu en son okumuştum o kitabı ve iyi ki de söylemişim. Birkaç dakika sonra çağırdı polisleri; "alın, götürün", dedi "alın götürün, ne yapıyorsanız yapın!", dedi. Ve bu arada, ben daha önce yine unuttuğum şey; ben bir işkencede de kalp krizi geçirdim. Bu arada. Bir, önlüğü olmayan ama bana göre vardı yani, doktordu. Polis doktor, olma ihtimali var. Doktordu ve şey, bir tek önlüğü yoktu ama ben giydirdim düşlerimde onu. Ve beni işte, ayılttı, bayılttı işte, beni kendime getirtti. Bir süre sonra, hem onlara daha dikkatli olmaları, devam edin, gibi ve daha dikkatli olun dedi. Bir de bu oldu. Ondan sonra ve de yirmi bir gün sonunda. Şimdi burada bu yirmi bir günü vurguluyorum, öyle bir tespitim var. Yirmi bir gün demek, aslında, yirmi bir gün demek. **Herkes, ceza aldığı zamanda, yirmi bir gün olması lazım ama o kadar ağır geçirdiğini, ağır yaşattıklarını onlar da biliyorlar ki, infaz indirimi yapıyorlar. Bir gün 3 güne sayılıyor.** Yani, yirmi, kırk, altmış üç gün oluyor ve bugün arkadaşım, bugün altmış üç gündür ben, kovid19'dan dışarıya çıkmıyorum (gülüyor). Bu sefer gerçek 63 gün ama. Efendim tam da bugün ama... Ve, ve şubede, şubeden şeyi götürdük. DGM' ye götürüldük. DGM'de işkence duyurusunda bulunduk ve de cezaevine girdik.

Cezaevi, başka bir ilginç. Bir sürü kadının olduğu, başka bir kadın alemi var şimdi. İşte burjuva kesiminden, işçiden, çalışan, çalışmayan, ev kadını, genç, evli, mutlu, mutsuz, kadın psikolog kadın, bilmem çalışan doktor, bir sürü kadınlar var hayatında, tanımışsın ve başka dünyaya geliyorsun. Bu dünya, önce kapı açılıyor, sen bir avluya giriyorsun. Çünkü gündüz değil, akşam avlunun kapatma saatinde biz gittik. İki kişiydik. İki eski dost, arkadaşlık ve avlu açıldı karşıda duvar. Kocaman ve bir sürü cam var demir parmaklıklılı. Bir tane çift kanatlı kapı, bir tane tek kanatlı kapı var ve de altta ve üstte camlar var. Ve de o demirlerde iplerde; don, sutyen, çorap, patlıcan, tencere, her şey asılı ve de binlerce kapı var. Vav, vav, vav, va yapıyor. Yankı yapıyor, böyle avluda. Ne çıkarttıklarını anlamıyorsun. Bir sesler çıkıyor oradan. Sonra yürüyorsun, ayak sesin akustik oluyor havalandırmada. Sonra o çift kapılı, kanatlı kapıyı açtılar ve bir ses böyle, sesler yuu, hücum ediyor sana ve cürüm müsün diyor. "Cürüm", ikimizin, cürüm müsünüz? Cürümü belki de ilk defa duydum orda ya da ilk defa kullanıldı bana. Ve oradan bir ses; bir politik, bir arkadaş şubede görmüş bizi ve o, "bizim kızlar" diye geliyor. Sanki, anamız, bacımız gibi sarılıyor falan hiç tanımadan ve oradan üst katlar, ağır mahkumlar denilen; uyuşturucu, silah, koca katilleri ya da katiller ve politik kadınlar kalıyor. Altta; gelip geçici olanlar, seks işçileri, kafticiler gibi onlar kalıyor. Bir de tek kanatlı kapıda ayrı koğuşu orda da Çingene'ler kalıyor. Onlar ayrı. Şimdi biz yukarda, bizim, klasımıza, (gülüyor) olan üst katta yatak olmadığı için, bize alt katta verdiler. Alt katta, ilginç bir, iki katlı ranza, -ranza yani-, ve üç tane duvar var, üç duvar hiç kesintisiz ranza. Birbirine bitişik, bitişik, köşelerde denk getirilmiş falan. Öyle ranza. Biz kapının kenarındaki ilk başta yatıyoruz ve o başta, işte anıları var ama onlar detay onlara girmeyeyim yani. O lamba falan mıydı? Komik, komik şeyler var aslında orada. Kadınlar sabahleyin kalkıp makyaj yapıyorlar, giyiniyorlar ve avluya çıkıyorlar, havalandırmaya çıkıyorlar. Mesela; bıyıklı bir kadın vardı, İranlı. Pasaport davasından gelmişti. O tahliye olana

kadar bıyıklarımı kesmeyeceğim diyordu. Pala bıyıklı ama frapan makyaj yapıyordu. İlk uyandıgımda, bunu başımda, bunu yaparken görüp, gözlerimi kapatmışım. Ve böyle kadınlar ve bir kadının ilk gecemizde, biz erken yatmadık, merdiven altında otururken, bir kadın geldi. Bizden, şey, mektup yazmamızı istedi ve kocasına mektup yazdırdı. Satır başı ve satır sonu sevgilimdi. “Sevgilim, canım sevgilim, işte sen şöyle, ben böyle sevgilim, sevgilim, sevgilim ve en sonunda sevgilim biz ne ...? Ne zaman çıkacağız? Bilmiyorum sevgilim ama senden çocuğum olsun istiyorum, sevgilim. Sevgilim sana gardiyanla bu şıseyi gönderiyorum sevgilim. Ona spermini koy sevgilim. Gönder” tüp bebek yapacak. Duymuş, tüp bebek. Bunu gardiyana verdiğini gördük geldiğini bilmiyoruz. Ama bunu gönderdi (gülüyor) Geldi mi? Geldiyse ne yaptı? Onları bilmiyoruz (gülüyor) artık. Efendim burada, şey vardı çok ilginçtir, mesela; "kurt kadın" dedikleri bir kadın vardı. Bu çocuk katili deniyordu, gazetelerin yazdığı. Ön dişleri yoktu ve bu, kurt kadın neden, aslında, daha sonra biz bununla... Ben "arzuhalci" oldum orada ve ben, şey yazmak için dilekçe, hayat öykülerini öğrendim. Ve bu kadın aslında gerçekte, oğlu tecavüz ediyor çocuğa, kuyuya atıyor, kadın da oğlunu kurtarmak için üstleniyor, bunu. Daha sonra onun başka cezaevinde de onla kaldım falan. Kesinleşti davası. Adapazarı cezaevinde de öğrendim öyküyü falan. Oğlu, keşke oğlu; onu ikna edemedik aslında "oğlu yatması gerekiyor" diye. Ve yıllar sonra bir, gazetede okuduğum bir şeyi acaba o muydu, diye çok merak ettim. O çocuk muydu, diye. Ve bir tane de bir sürü var. Bir sürü kadın çeşitleri, koca katili var, çocuğu ile beraber işte işkence görüyor kadın adamdan. Daha sonra devrimci solcu bir çocukla tanışıyor o çocuk buna aşık zaten aynı eski kızlık mahallesindeler ve onu ayarlıyor. E, işte e, ona silah aldırıyor. O silahla kocasını öldürtüyor. Ve bu kadın çok işkence görüyor. Yani kocasını bilfiil öldüren ve öldürten. Sonra çok yaşlı bir kadın çok yaşlı, bizim o zamanki yaşımıza göre şimdikine değil. Elli yaşlarında bir kadın kocasını bal..., kafasını baltayla ikiye ayırıyor. Ve şimdi bu, yıllarca yıl işkence görüyor bu kadın, kocadan ve çocuğu olmuyor diye bütün aile ve mahalleden de. Ve bir gün çocuğu oluyor bu kadının. Ve çocuk da daha bebek, biraz daha ele avuca geldiğinde, kocası onu da dövünce kadın dayanamıyor ve baltayla vuruyor. Çocuğunu da elinden alıyor aile de tabii. Ve kadın hiç kimseyle konuşmuyordu. Ve ama şey yazması gerektiği için ve bir tane daha, bu son. Yüzlerce var. Ha mesela bir tane daha söyleyeceğim. Kaftici, bir adaşım olan bir kadın vardı. Bu mahallelerde pazarlara gidiyor, pazarda kadınlar, bilezikli kadınlara dadanıyor. Diyor ki: “işte, yoksulum”, diyor. İkna ediyor, bak! ve “beni” diyor, “istemeye gelecek zengin bir ailenin çocuğu ama bende hiç bilezik yok, bir şey yok. Bir gece verir misin?” diyor. “Bir gece takıyım, istesinler, bu iş olsun, sana ne istersen alırım”, diyor. Bir ikna ediyor. Kadınların, bileziğini alıp, kaçıp gidiyor. Böyle bir, yani inanılmaz değil mi? O ikna! Ötekinin o acıma duygusunu nasıl kullanıyor bu kadın. O acıma duygusu ne? Yani aslında çok ilginç öyküler.

Ve en son. Ben, ailede, ensest tacizi gördüm. Benim bir başka eniştem tarafından ki şu anda onu, yıllar sonra, onu deşifre ettim. Kuzenlerime, yeğenlerime de sarktığımı görünce; deşifre ettim ve şu anda, aile dışlanmış, durumda. Ama ablam ayrılmadı ondan. İşte fark etmiyor, öyle evin içinde, öyle pis pis kalıyor.

E, şimdi aile içi ensesti, tacizi gördüm ama aşk! aşığım dediği, ensest aşka hiç tanıklık etmemişim. Herhalde, kolay kolay da edilecek bir durum değil bu. Deşifre etmeleri bile zor hani komşumuz olsa bile bunu söylemesi bile zordur. Ve bu kadın, bu kız genç, annesi ölüyor, tek

çocuk. Annesi ölüyor, babasıyla beraber oluyor ve aile baskısı çevre mahalle baskısı, bu adamı evlendirmek istiyorlar, adam istemiyor. Bir süre sonra dayanamıyor ve evleniyor. Evleniyor ve bir süre sonra kızı ile ilişkisine kadın tanıklık ediyor. Baba, kız bir oluyor, kadını öldürüyor. Ve yakalanıyorlar. Şimdi adam çatı ustası, bizim kadınlar koğuşunun, Sağmalcılar Kadınlar Koğuşu'nun, yazın çatısını yapıyorlar, yaptırıyorlar ve bu adam yapıyor. Şimdi bu kız geçiyor ama nasıl? Kalp kalp bakıyor, adam ona, zaten söylüyor bunu. Söylüyordu. "Ben babama aşığım, babam bana aşık!" şimdi buradan aslında, takkeyi koyup düşünmek gerekiyor biliyor musun? Aşk ne? Aşk ne? Mesela; çok gençken, şöyle bir soru sormuştum kendime: İnsan, aşk denilen şey, sevgi, aşk tanıdığına olur ya da hani ilk görüşte aşk falandan öte bir şey! Bu nasıl olur? Nasıl? Taniyacaksın! Niye? Sevgililik, nişanlılık bilmem ne diyorlar. Madem diyorsunuz. Peki insan, abisi var. Şu var yani aile içinde birey var değil mi? Neden ona değil? Neden o tabu, diye sorularım vardı tabii o zamanlar. Şimdi bu kız da bu sorunlarımın içine girmiş oldu o zaman. Tabii yanıtlarım öyle, yanıt verecek halde değilim yani. Yanıt verecek durumum yok ama bunları sordurttu bana. Kız çünkü gerçekten, bir aşık, hani bildiğiniz bir kadının bir erkeğe duyulan aşkı, gibi tanımlıyor. Ve itiraf ediyor. "Evet aşığım" diyor. İşte böyle, şeyde anılarım vardı. Sağmalcılar benim için çok özeldi. Polis vardı mesela. Düşün, İstanbul Emniyet amiri sekreteri. Bu kadın, beylik tabancasıyla, subay nişanlısını öldürdüğü için içerdeydi. Bunla arkadaş oluyorsun, bunla tanışıyorsun, bunla berabersin ama yıllarca hiçbir polis, bir çocukluğunda ilk taciz gördüğüm toplum polisi, daha sonraki hayatındaki polis fikri ve oradaki polis. Ve bu polis kadın, bütün, sol kitapları okuyan, hani bir sürü devrimciden daha devrimci söylemleri olan bir kadın. Dayanışmacı. Biz eylem yapardık cezaevinde, bu bizim yanımızda olurdu ama olmayabilirdi de. Neden? Çünkü onlar daha çoğunluktalar, biz azınlıktayız. Mesela; Sağmalcılar'da üç, dört kişiydik, dört eylem yaptık. Tencere, tavalar iniyor. Bu bir, koca katili kadınla bu, şeyin gardiyanın tabancasını aldılar. Falan gibi. Yani böyle eylemleri, eylemlerimize ilham kattılar onlar. Sürgüne gittiler, bunlardan dolayı falan. Evet böyle kadınlarla tanıştım.

Daha sonra işte çıktım. Cezaevinden çıktım. Böyle biraz buruk çıktım, biraz oradaki, sanki orda, orda yani, bugün kovid19'u atlatırken de bunları yaşıyorum. Şey bana zor gelmiyor, evde olmak, kapalı olmak. Buna kapalı diyemiyorum çünkü. Ben evimde özgürüm. Burada özgürüm. Orda da öyle özgürdüm. Sadece eylemli değil yani evet şöyle diyorum, ne yaparsam, yapıyım, bir daha yakalanmam! Bunu diyorum ama şöyle bir özgürlük. Özgürlük, hareket etmek ise orada hareketlerimiz kısıtlı, evet! Özgürlük bir yerden bir yere gitmesi. Peki pasaport meselesi de öyle. Ben bugün vize; benim özgürlüğümü kısıtlıyor. Bizi buraya hapsediyor değil mi? Gitmek isteyenleri. Sınırlar hapsediyor zaten. Orda da bir sınır var. Sınır dar ve geniş. Bütün mesele; onun içinde nasıl olduğun aslında. İşte, ben cezaevinde sınırlarının içinde iyiydim. İyi yaşadım. Güzel dostluklar edindim. Ki bugün halen devam eden, bugün birlikte film yaptığımız dostlarım, aynı zamanda. Ya da işte, yarısından fazlasıyla görüştüğüm dostlarım. Öyle demem lazım. Özel, böyle o anıları, ne bilim ben, aramalardaki o şiddeti, biz kahkahayla atlattığımız, şimdi birbirimize bakıp hani fıkra gibi, "a" deyince güldüğümüz falan. Bu hale gelen, böyle, güzel dostluklar edindim. Güzel kadınlar edindim. Değişik siyasetlerden, değişik tip kadınlardı.

İşte burada da 80'de, feminist hareketle tanışmamın rolü büyüktü gerçekten. Artık daha bir süzgeçli, daha bir kompakt bakabiliyordum hayata. Kadınlara, kadınlık durumlarına... İşte ve e, cezaevinden çıktım. İçerde şeyi başlamıştım ben. Türk, Türkçe liseli dengi okullarına; dil bilgisi

şey, gramer derlemesi, başla... şey, sözlük derlemesi. Aynı zamanda da e, bir, iki, üç e, gramer kitabı hazırlamaya başlamıştım. Çok uzun sürdü işte. Çıktım, devam etti bu. Ve bir yayıneviyle anlaştım. Yayınevi bitirdim. Uzun sürdü, çok uzun. Çünkü; bilgisayarım yoktu, bilgisayar bilmiyordum, onu öğrenmek. Sonra dışarıda partilerin binasında, gece çalışıyordum sabaha kadar, gündüz onlar geliyordu, falan falan. Meşakkatli. **Ve en bunu götürdüğümde çok ucuza, yani benim sigara param bile etmeyecek bir çek verdiler ve ben de küstahlaşıp, “Türkiye beni tükürdü deyip”, evet, çektim yurtdışına gittim.**

Yurtdışında biraz dolaştım orta Avrupa'yı dolaştım falan. Daha sonra, illegal Paris'e geçtim. Almanya'da çok yoldaşım, çok arkadaşım vardı. Ablam da vardı. Bir başka ablam da Paris'teydi. İşte orda da yoldaşlarım ve insanlar, tanıdıklarım vardı, oraya geçtim. Orada başka bir hayat başladı. Bir, bir kere legal olmam gerekiyordu. Nasıl olacağım? Politik göçmen olmak vardı. Politik göçmen de bir sürü örgütten ve bir sürü insanla tanıştım. Bir tanesi çok komiktir, yakın bir yerde, Yılmaz Güney gittiğinde orda bir kafesi varmış onun. Ya da o kafeye takılırmış. Onu daha sonra iki kadın aldı. Devralmış. Daha sonraki yıllarda ben gittiğimde, o kadınlarla işte tanıştım falan bana bir gün dedi ki: ben gittim bir gün, dedi ki, gel seni bak birisiyle tanıştıracam, dedi. Gittim böyle, uzun bir masa, iki sıra karşılıklı erkekler oturuyor. Dedi ki: arkadaşlar, “****” arkadaş Türkiye'den yeni geldi. Tanıştırayım dedi. Ali'ler (gülüyor). Hepsi, Ali (gülüyor). Şimdi Ali'lerin toplantısı var dolayısıyla. Onlar arada bir bütün Ali'ler bir araya gelirmiş. Ben de bir çırpıda, bir sürü insanla, tanışmış oldum. Kimleri kalıcı oldu, kimleri olmadı ve pardon bir dakika... deminki müzik biraz fazlaydı, sağ ol bana şey geldi ondan sonra, e, ne diyordum ben?

Daha sonra işte orada bir arkadaşın evinde oturup ama gözlemediğim insanlara bakıyorum çok arkaik, çok geri. Kadını, devrimci kadını, orda göçmen olmuş ya da göçmen eşi olmuş, onlar kadın hareketinden ya da gittikleri ülkedeki, politik duruma, entegre olamamış. Hala eski; bir gün dönecek de bir gün gelecek de Türkiye'yi kurtaracak, gibi. Yani biraz kabaca anlatıyorum, çok özür dileyerek onlardan da. Yani biraz böyle geri ve nesine, şaysız, ne derler? Atıyor yani burayı bilmiyor. On yıl geçmiş daha da fazla belki. Buradaki gerçeklikten çok uzak gelip, gidemediği için de tabii. Fakat, işte ben, beni o tür, bunları böyle böyle gözlemlerken hiç farkında değilim neyi süzdüğümün ve bir gece, arkadaşların evinde oturup yazdım ben de. Savunmayı yazıyorsun. Diyorsun ki; ben şuyum, şunları yaptım, şundan dolayı da şöyle ve de şunlarla yaptım. Şu eylemi yaptım, aha da fotoğrafı. Gözaltına alındım, aha da gazete kupürü falan gibi. Şimdi bütün bunları yaparken bir şey var. Bir şey, bir şey sabaha kadar ama bitirdim. Sabahleyin kahvaltıda birtakım olaylar oldu ve ben dedim ki; ben bu, bu insanlar da benim gibi, büyük bir iddiayla, ben onlar gibi olmayacağım, diye girmişlerdir. Ben de şimdi, bu insanlar gibi; ben "bunlar gibi olmayacağım" iddiasıyla ne kadar doğru bu? Hayır ben de benim de zaaf larım var ve ben de insanım ve ben de bugün beğenmediğim gibi olacağım aslında. Bütün savunma yırttım. Ya, sabaha kadar yazdığımı yırttım. Ben şubede polise konuşurdum, falan işkence de görmezdim. Buradaki polis oradan daha mı iyi diye rasyonalize ederek onları da şey onların durumunu açıklamadan yani, “Ben sizin gibi olmayacağım”, diyemeyeceğim için ve bundan hoşlanmadığımı söyledim. Ben, işte bu polisleri bunları vermekten hoşlanmıyorum dedim.

Daha sonra, ablamın vasıtasıyla "vizitör vizesi" aldım. "****" binasında oturuyordu ablam. Vizitör vizesinden sonra da üniversiteye kayıt yaptırıp öğrenci vizesine geçtim. Burada; 99 Ermeni Soykırımı'nda kadınlar ve çocuklar üzerinde bir çalışma yapmaya başladım. Ve bunu da bir bölgeyle sınırlamak istedim. Oradan yola çıkmak istedim. Bu da kendi doğduğum yer ve ailem yani kökümün ne olduğu yer. Çünkü benim babaannem Ermeni. Dedem, 115 yaşında ölen ve benim tanıdığım ve tanıklık ettiğim, bildiğim babaannemden daha çok tanıdığım; dedem Ermeni soykırımında öncülük yapmış adam. Öncülük yapıyor bu... Bütün kendi köyündeki Ermenileri yok ediyor. Üç tane kadın, bir çocuk bırakıyor. Bunlardan bir tanesi ne olduğunu, ha, bir tanesi, ki gördüm, Surpik diye bir kadındı. Şey boya ustasıydı. Kök boyası ustası. Bir tanesi şey, seks işçiliği yapsın diyeydi. Bir tanesinin ne olduğunu bilmiyorum. Bir de babaannem. Bütün sülalesini öldürerek bu çocuğu evine getiriyor, annesi onu büyütüyor. "****" de onunla evleniyor. "****". İşte, ay, bu arada babaannem, Kurtuluş'ta, ben ilkokula gittiğimde; gittik, aldık getirdik. Kurtuluş'ta öldü. Babaannemi de tanıdım. Öldüğünde de ben kulaktan dolma, he, ben zaten, Ermenice kelimeler biliyordum. Nerden? Bir, köyden. Köyde halen domatese- bugün bile- domatese domates değil, "lolig" derler. "İssot" derler bibere. Eve; "hinzan" derler. Kilere; "Kitcan" derler. Yani buranın nedir? Azın, e, azınlık, çoğunluğun dilinden etkilenir. Nasıl ki, Almanya'ya giden işçiler; gar yerine "Bahnhof" diyorsa, hastalık izni için; "kranka çıktım" diyorsa, Azınlığın çoğunluktan etkilenmesi ise; burada bir zamanlar, azınlıkta olan Türkler, çoğunluk olan Ermenilerin dilinden etkilenerek hayatına sokmuş ve bugün, kuşaktan kuşağa, bugün de halen devam etmekte. İşte ilk, geçen değil, evvelsi yıl bile devam ediyordu, gittiğimde. Şimdi babaannem geldiğimize artık bu kadın, asimile olmuş, adı, sanı, her bir şeyi. Zaten üç biçimde soykırım girişimi, olmuş. Bir, yerinde yok etmek, iki, diaspora, üç, asimile etmek ve babaannem de asimile edilenlerden. Ve şimdi etrafımızda, Ermeni dolu, Kurtuluş'ta, bütün komşularımız. Bizim zaten görüştüğümüz, Müslüman olan yoktu. Orada. Ermeni ve Rum vardı. Bir tane de Yahudi vardı, aile olarak. Ve babaannem şöyle derdi, Ermenice duyduğu zaman; şimdi kendisinin ne kadar Müslüman ve Türk olduğunu anlatmak için. Gözleri görmüyordu bu arada. Anneme derdi ki: "gelin bunlar bizden mi, yoksa gavur mu?", derdi. Ve iki, kamburdu. Kafası dizlerine geliyordu, gözleri görmüyordu. Gözleri görmemesinin, fiziksel hiçbir sorunu yoktu. Doktorlara götürdüler işte. Görmemesi için bir neden yok! Bence psikolojik. Artık o adamı görmek istemiyordu. Yani retti bu. Görmeyi reddetmek gibiydi. Bence tabii. Çok bilimsel bir açıklama değil. Babaannem hastaydı, yatıyordu bir arka odada. Babam dedi ki; kızlar, gidin bir bakın, babaanneniz nasıl? Bir gittik, dümdüz olmuş babaannemiz, iyileşti sandık kardeşimle ben. Koşarak geldik. Babaannem düzelmiş iyileşiyor. Bir gittik ki, dümdüz ve babaannem, Ermenice sayıklıyor. O sayıkladığı da hatçik, mayrik falan diyor. Babasına, annesi, baba, anne falan diyor ve bizim bildiğimiz kelimeleri söylüyor. Onun için anlıyoruz. Şimdi babam, deşifre olmuş oluyor. Hayatında ilk defa, hiçbir yerde konuşulmamış bir şey; "anne ne diyorsun?" deyip, gözümün önünde böyle, babam sallanıyor. Anne ne diyorsun? Anne ne diyorsun? Kadını Ermenice konuşurken, kaybettik. Dedem, yüz on beş yaşında köyde öldü. Bir yazdı. Ölemedi adam, ölemedi. Gerçekten ölemedi. Öyle. Kaç yaş? Şimdi, yedi, sekiz olsa, birkaç yaş büyültmeler, şey, birkaç yaş evde kalsa. O sırada çünkü dedem seferlerde falan olsa. On yaşında, on iki yaşında olsun, on dört olsun, taş çatlasın on dört, dedem de yirmi küsur. Çok yaşlı değil ama öncülük ediyor. Neden biliyor musun? Aslında bin sekiz yüzlü yılların, son çeyreğinde, Osmanlı'nın o, şey dönemi zayıflama döneminde, bu ipek ve baharat yolu hattı olan, bu bölge, bizim bölgemiz. Burası Fırat'ın Murat kolunun, Karasu kolunun en sonu. Dolayısıyla burada; burası, ipek böcekçiliği, halıcılıkta vesaire çok gelişmiş bir yer ve ticareti gelişmiş. Kimin elinde? Ermeni ve Yahudilerin elinde ve Rumların. Bir de "Hayhurumların elinde. Hayhurum da

Ermeni ve Rumların bir araya geldiği ve ortak bir, karma bir dil konuştuğu, Hayhurumlar. Bunlar şu anda bir tek Yunanistan'da var. Bunun filmini yapmak istiyorum. Hayhurum, diye. Her neyse. Şimdi o Kafkasya'dan Türkleştirecek ve oraya azınlıkların, ya, azınlık demeyelim. Oranın hâkimi olan, kitlenin elinden, bu ticareti almak için, Kafkasya'dan Türkleri indiriyorlar. Dedem de o aileden ve genç, ama genç irisi. Çok uzun bir adamdı hakikaten, iri yarı bir adamdı böyle. Genç yaşında da öncülük etmesinin sebebi zaten o dönem gençlik çok, şeyden, bir korku salan bir adam. Diktatör bir yanı var. Hiç hayatında, bir kez sevdi bizi. Bir kez. O da elini böyle yaptı; e he, e he, e he aynen bu! E he, e he dedi yani. Çocuk sevmez, hiçbir şey sevmez bir adam. Şimdi böyle bir adamdan da dört tane çocuk yapıyor bu kadın, babaannem. İki kız, iki erkek.

En büyük çocuğu, babam. Benim babam; dünyanın en munis, en yumuşak adamı. Yani, ne diyeyim? Yedi çocuğu vardı. Çocukları omuzuna alır, oyun oynardı, su sıkardı, top oynardı, böyleydi. Kocaman adamdı ama, çok yumuşak bir adamdı. Zaten biraz önce, daha önce bahsettiğim gibi bir erkeğin kendi iktidar alanı olan alanı, çocuğuna bırakması, ender rastlanan bir şeydir erkeklerde. Ama en önemlisi; annem regl olmadan evlendirilmiş babamla. Babam, regl olmasını beklemiş onun. Ama bunu; annesi, babası, hiç kimse bilmeden onunla gündüz, onlar yokken, gece pardon evcilik oynarmış ve gündüz de işine gidirmiş. Annem, regl olduktan sonra. Şimdi diyorum ki: benim babam Muhammed'den daha ileriymiş, beklemiş! Yani (gülüyor). Hiç değilse, Muhammed de böyle bir söylem yok. Bekledi, beklemedi diye. Ama bunu bir fiil yaşayan annem söylediği için ben bunu biliyorum. Yaşayan söyledi yani. Ve bunlar, ölene kadar da birbirlerine böyle şakalar yaparlardı. Hiç makyaj yapmamış bir kadın mesela, bir gece babam yok. Makyaj yapıp yatağa koyduk. Babam içerde katılıyor gülmekten. "Kadın ne olmuşsun sen?" (Gülüyor) diyor böyle. Çünkü o, kötü malzemededen, her tarafına dağılmış. Babam gelene kadar falan. Her neyse, böyle oyunları olan, öyle...

Neredeydim? Hı, Ermeni meselesindeydim. Dolayısıyla işte, buraya gidip yıl 99, orada sözlü tarih çalışması yapıp, Ermeni arayacağım ve nasıl? Bugün nasıl yaşıyorlar? Kendi tarihleri hakkındaki vesaire yani sözlü tarih çalışması yapacağım. İşte, şey, 99 yılında, e, depremden önceki doğum günümde, Temmuz ayında köye gittim. Benle birlikte- benim başıma bela gelir.- Bu Ermeni meselesini gündeme getiriyorum diye. Çünkü orası değişmeye başladı. Seksenden sonra, faşizm yükseldi oralarda pardon ve annem, ablam ve eniştem geldiler. Ben; bir ay, at sırtında, otuz sekiz köyü dolaşarak, sözlü tarih çalışması yaptım. Bir tane "****" isminde bir Ermeni buldum. Bir köyde. Onu konuşturmaya zor ikna ettim ve ikna ettim ve konuştu. Şöyle bir öyküsü var.

Babası bir gün bunu çağırıyor, bir mahzene indiriyor ve küçük yapmış olduğu küçük, minik bir şapeli gösteriyor. Babası "****", bunun adı da "****", diyor ki; bizim diyor dinimiz budur, budur, budur ama ben diyor, Müslüman oldum. Öldüğümde de Müslüman mezarlığına koyacaksın. Sen de sen bilirsin? Hangisini istiyorsan seç! "****", ne oralı ne buralı aslında fakat çevreden onun Ermeni olduğu bilindiğini, biz bu şeyi, bağ da yapıyorduk bu görüşmeyi. Yukarda böyle patika bir yol vardı. Oradan insanlar geçiyor böyle, geçerken sesleniyorlar. "Gavur "****" ne haber?" O da cevap veriyor, "İyim gavur "****" iyim, senden ne haber?", diye. Şimdi bu benim için çok güzel bir şeydi. Büyük kentlerde, "gavur" demek küfür, orada ise, birbirlerinin gavurları. Eğer

küfür değilse, birbirlerinin gavurları. Küfürse de birbirlerine ediyorlar zaten. Bir, başka bir eşitlik durumu oluyor orda da. O onun gavuru, o da onun gavuru. İşte o esnada, bir ay sonra annem düştü, kalça kemiğini kırdı. Biz onu, Malatya üzerinden falan falan İstanbul'a getirdik. Depremden 1 hafta önce bilindiği üzere bir şey vardı, güneş tutulması, o gün, o saat annem öldü. Daha onun acısını tam yaşayamadan deprem oldu. Biz deprem bölgesini gittik. Tam onu, işte bir iki ay buralarda kaldım.

Sonra Paris'e gittim. Paris'te şeyde, ben De Gaulle'un sağ kolu ve ikinci De Gaulle hükümetinde de André Malraux kabinesinde görev almış bir adamla beraberdim. Seksen küsur yaşındaydı. Ona bakıyordum. O bana "hayat arkadaşım" dediği için, bakıcı kelimesini kullanmak istemiyorum. Çünkü ilişkimiz gerçekten öyleydi. Bana, çok çok değişik bir adamdı. Çok değişik biriydi. Böyle hiç elim öpülmemişti benim. Her sokağa çıkışımda- buna bazı arkadaşlar da tanıktır- kapıya, asansöre gelip, ben, blue jeanli salaş böyle, elimi öpüp gönderen, böyle, bir adamdı. Bir de mösyö Loubet, işte o, Loubet, kanserli ve o öldü. Yani peş peşe, şey yıllarında, 99'da peş peşe acılar çektim gerçekten. Arkasından işte, bütün bunlar devam ederken, ben, bu köyde yapmış olduğum bu çalışma üzeri, işte, hah, şunu bağlayacaktım. Onun için Mösyö Loubet'yi söyledim, pardon. Mösyö Loubet' den, Mösyö Loubet de ölünce, ben o evden ayrılmam gerekiyordu. O yıl, 99 yılı, bir yüzyıl soykırımlar, yüzyılda soykırımlar, soykırım seminerleri yapıldı. Çok uzun zamana yayıldı ve bunun takipçisiydim tabii ki. Orada bir kadın, böyle Fransızca şey bağıırıyordu: "Türkçe konuşan var mı?" "Türkçe konuşan var mı?", bir arada. Ben de gittim dedim ki; işte, burada bir arkadaş var. Onunla röportaj yapmak, onunla konuşmak istiyorum, dedi. Bu kadın, Helen Prelian, şey, soykırım, psikanalisti ama sadece Ermeni değil, tüm soykırımların. Ve bu konuştuğu adam da; "****" (önemli bir yayıncı) tabii o, biz birbirimizi tanıyoruz falan ve onların arasında şey yaptım. Bu kadın, bana, annesinin bir evi olduğunu söyledi ve bana hayatımda bir, Fransa'da, Mösyö Loubet' ten sonra göreceğim, en büyük desteği verdi. Bana bir daire verdi. Ve bunu işte, altı, yedi ay ücretsiz daha sonra çok düşük bir ücretle kiraladım. Ben bu, psikanalisti, çalışmalarım gereği, objektif olmam gerektiğini düşünerek hem kendi bireysel tarihimi hem de ailemin, bunu, bir yerleri taşımamak artık bir yerlerde noktalamak için Helen'den rica ettim. O da olur yapalım dedi ve ben onu da e, şey yaptım, ne derler? Çalışmalar başlattık onunla ve bu bana çok iyi geldi. Objektif olmamdı. Zannımca objektif olmaya başladım onunla. Çünkü şey diyeceğim, mesela; soykırım diyeceğim. Evet, soykırım diyeceğim ama ben bunun, ruhen, entelektüel olarak soykırım olduğunu, düşün, ispatlamam gerekiyor. Entelektüel olarak yazabilirim. Soykırım ne? Onu yazabilirim ama buna babaannemden etkilendiğim için mi o süreçten, bunu böyle düşünüyorum. Bunun için yaptırdım aslında bu çalışmayı. Ve gerçekten de aslında o, iyi geldi bana, her alanda iyi geldi. Ve bu çalışmam da -daha önce söylemişim-, yüz üzerinden yüz aldım. Çünkü söylediğim gibi önemli bir dönemdi, hem de mecliste, Fransız meclisinde de soykırımı tanıyalım, tanımayalım tartışmaları vardı. Dolayısıyla, bu popüler bir çalışma olmuştu. Okul da bu çalışmayı taçlandırdı böylece.

Efendim arkasından, atlıyoruz. 2002 mi? yılı, şey, İkiz Kuleler. 2002 herhalde, hayır! İkiz Kuleler 2006 mıydı? Bir, bir, bir ya bir ya iki. 2001. Affedersin. Ondan sonra 2001 yılı 99, iki, 2001 zaten evet doğru. Öyle oldu. Bu ikiz kulelerden sonra oradaki pilotların, Fransa'da eğitim gördüğü söylendi çıktı. Ve bunun için Fransa'da, Ortadoğulu, kadın, erkek, Müslüman, Rum,

Yahudi fark etmez. Hiç kimseye öğrenci vizesi vermedi, verenleri de iptal etti, bir daha yenilemedi yani. Zaten o esnada da ablam hastalanmıştı ve benim buraya gelmem gündemde olacaktı. Fakat, ben yine de orada, oraya bana vizemi tazelemediler. Ben bunca yıldır burada hem okuldayım hem şunu yapıyorum diye, dava açmaya çalıştım. Açtım daha doğrusu ama takipsizlik yedi. Çünkü gidemedim, parasızlıktan. Ve Türkiye'ye geldim. Türkiye'de ablamın rahatsızlığı, beni anne gibi büyütmüş, beslemiş bu kadının, ekonomik olarak zor durumlardı ve ben çalışmaya başladım. Bir sürü işte, bu inanılır gibi değil ama haftada bir ya da iki gece uyuyordum. Diğer geriye kalan zamanlarda değişik iş kollarında çalışıyordum ve birçok sevdiğim, çok can dostum, bir arkadaşım da hastaydı, hastanede kalıyordum, Onun yanında kalıyordum ve çok şeydi, ne derler? Biraz yoğun bir dönem geçirdim. Uzunca bir süre ama doktorlar ablama birkaç aylık, çünkü anevrizması vardı ve bir tanesi sızıyordu, sızmıştı, onu durdurdu. Ve bir, iki, üç, dört, beş, altı anevrizma vardı. Bir tanesi en büyüğü, merkezi, onun için ameliyat olamıyordu. (Çok affedersin ya, buranda bir şey var) Ondan sonra, bir de su alayım ben.

Kamerayı oynatırsan, su burada var, hıh, tamam, hıh tamam.

Ondan sonra e, nerde kalmıştım? anevrizmalı evet. Şimdi o anevrizma da işte sızdığı için, onun duracağını falan düşünemediler, ameliyat olamıyordu çünkü merkezdi ve diğerlerini de provoke edecekti falan ve çok az bir zaman verdiler. O, ama çok bir şeyi, beş, altı yıl yaşadı. O da eniştemin ve ablamın birbirlerine aşkıydı, birbirlerine iyi davranmalarıydı. Yani e, öyle kavgasız, gürültüsüz ama tartışmasız değil! Tatlı tartışmalı, kavgasız, gürültüsüz hayatın, sakın bir hayatın ürünüydü. O süre içerisinde ben de işte, ikinci el kitapçı dükkânı, kafe, ondan sonra, deşifre gibi işler yapıyordum. Bu tür işler yapıyordum. Ve ablamızı kaybettik. O, dönemde de biraz sinema, bir arkadaşımızın bunu mutlaka alsam iyi olur, diye düşünüyorum. Çanakkale cezaevinde örgütsel olarak farklı olduğumuz ilk başlarda, örgütlerden dolayı çok zıt olduğumuzdan, masayı terk eden, o masadan kalkan, biz varız, diye, kalkan arkadaşım, benim bugün en iyi arkadaşlarımdan bir tanesi. Aradan örgüt çekildi ve biz ve bu arkadaşım, çok işkence görmüş biri, çok fazla ama defa kere yakalanıp, defa kere işkence gören biri. Bu arkadaş, şey yapıyor bir legal, bir yürüyüşte gözaltına alınıyor. Bu ve işkence görüyor. Çok ağır yeniden işkence görüyor ve cezaevinde üç dört ay kalıyor ve çıktığı zamanda, bir de bu cezaevinde kaldığında, iaşe, yemek parası alıyorlar ya! Bunu istiyorlar. Bu artık pes, diyor. Ben diyor: 'bunu da vermem, AİHM'e giderim', diyor. AİHM'e götürüyorlar ve oradan para geliyor, AİHM'den. O zaman işte, iyi bir para geliyor. Eşi de bizim dostumuz eşi ile kamera alınıyor. Kan parası. Kamera büyük ve tripot alınıyor ve bunu anmak istiyorum. Çünkü bütün çalışmalarını da bunun üzerinde yaptık. Kadın anneler çalışmasını yaptık. Onunla yaptık. Köylerden, kentlere göç, köylerin boşaltılması çalışmasını, bu kamerayla yaptık. Şimdi bu kamera miadını doldurdu. Yakında bir kamera öyküsü diye, bu yaz, bunu kamera filmi, ilk defa kurgu film yapacağız yani. Bir kısa metraj filmi yapıp, kamerayı satacağız. Ya eğer satamazsak da arşivde kalacak. Onlar nasıl isterlerse, öyle olacak yani.

Ve işte biraz sinema şöyle iyi geldi bana. Ben ilkokula başladığımda, ilkokul bir de benim biraz görsel hafızam güçlü. Şöyle; ilkokul birde hatırlıyorum. Daha sonra bir sürü okul, bir sürü sınıflarda da bunu yaşadım. Ben böyle dalar, hocaya niye balerin kıyafeti erkek ya da dişi ama

balerin kıyafeti o böyle firfırlı falan onları giydirep, dans ettirirdim böyle. Yani birisi bir şey anlattığımda, onu kafamdan hikayelendirip, yani hemen içine girebiliyorum. Görsel hafızam yani daha doğrusu ne diyeyim, görsel hafıza başka bir şey çünkü de. O bir şeyi şekillendirmekteyim. Evet, anlatılan şeyi şekillendiriyorum. Görselleştiriyorum. Evet. Ve böyle olunca, sinema fikri, böyle sinema değil de belgesel fikri iyi geldi. Belgesel işin, daha şey kısmı, bana uygun kısmı. Şundan. Ben çünkü sinemacı değilim. Kamerayı da prospektüsten öğrendim. Prospektüs kameramanıyım ben. Şey iyi okurum, iyi izlerim evet bunları kendimce ama iyi tabii. Ve şeyi de bir şeyi hikayelendirmekte fena değilimdir, öyle düşünürüm, öyle derler ama ben düşünürüm yani bunu (gülüyor). Özgür olduğum zamanlar özellikle ve şey e, dolayısıyla, belgesel filmli konu iyi olursa, çarpıcı olursa ve buna uygun, bunu e, sorularda bu, konuya uygun çarpıcı yerlerinden, yapılırsa iyi bir belgesel çıkabilir. Ama belgesel çok çeşitli midir? Onu bilmem? Onu araştırmaktayım hala. Sanki olabilir gibi. Ama ne olur bilmiyorum? Ben, bir şey, başka bir şey yapmak lazım, belgeselde, diye bir şeyim vardır hocam. Bundan büyük böyle destek olmanızı da önemle rica ediyorum, altını çiziyorum, burada. Yeni türü, yeni ne olur belgeselde? Yeni ne olmalı? Yeni ama sadece yeni olduğu için değil. Sadece, yeni olan iyi demek değil çünkü. İyi, iyi belgeselle katacak yeni bir şeyler katacak olan yeni. Her neyse, işte bunlar böyle şeylerdi. Böyle. Böyleyken böyle.

Bugüne geldik. Bugün kendimi nasıl tanımlıyorum dersenez? Bir insan hakları savunucusu, insan hakları, aktivisti diyelim. Aktivisti. İşte, bunun içinde kadın, çocuk, hayata duyarlı olduğumu zannediyorum. Artık şey değil, birazcık yavaş yavaş bu 8 Mart'la birlikte, yavaş yavaş kendimi kızağa almaya başladım, yaş itibariyle. Böyle de rahatsız olmadan, aynen yaş sendromu yaşamadan, bu yaşa geldim. Onu da bir iki yaş önceden söyleyerek alıştırdım zannediyorum kendimi. Mesela; altmış bir yaşındayken, altmış beş diyordum. Altmış beşe geldim, işte, altmış beşim. Ve ben dilime pelesenk ettiğim için onu, hiç de sendromunu ne otuzunda ne kırkında ne yüzünde olmadım. Bunu da öyle yapmak istiyorum. Yani, neydi o? Pelesenk etmek neydi? Ay, beynim durdu. Hıh? Bir şey söyledim, neydi o? Onu kaçırdım. Her neyse. He, kadın, kadın çocuk işte. Heh! Heh! Evet ve ben artık yavaş yavaş eve kapanmak ya, ya da artık sokaklardan biraz daha uzaklaşmak, tamamen değil ama, hepsine yetişmek gibi bir kaygıyı azalmıştı. Biraz daha azaltmak onu. Çünkü artık o enerji, o bedensel olarak, ruhen var ama o bedensel o dinamizm yok, o enerji yok. Dolayısıyla birazcık öyle davranmak ve kadın ve insan hakları ve çocuk hakları ve işte, vicdani ret gibi bu tür duyarlılıklarım zaten var ve bunlarla ilgili işte, yapabileceğim, şeyleri yaparak var olmak yani. Ne biliyim? Şey çekmek, e, belgesel yapmak, bu her alanda olabilir, her an olabilir, herkes de olabilir ve her şeyle olabilir. Bunu ben yıllar önce, - biraz uzatıyorum; özür dileyerek- Tarih Vakfı'nın, adını unuttum ya, İngiliz bir Sözlü tarih çalışması yazarı "nasıl yapılmalı" diye bunun kitabını çıkarttı ve o adamı da getirdi vakıf ve ben ilk ondan dinlemiştim ama doksan dokuz dan önce yani. Zaten o fikri ondan almıştım. O sıra bir furya yaptı, tarih vakfı, liseliler; annenizin, ailenizin, domatesin, neyse e, her şeyin yapabilirsiniz diye. Çünkü bu bir bellek hakikaten, bu bir hafıza. İşte benim babaannem, yaşarken bunlar olsaydı, babaannemi konuşturabilseydim, annemi konuşturabilseydim, farklı olacaktı. Ya da benim yine anlatmayı unuttuğum, atladığım, işte; ailemizin büyük toplantısında, büyük aile toplantısında, herkes bir şey söylerken, ben de bizim babaannemiz Ermeni, diye deklare etmem, ailede; bir sessizlik, işaretleme falan yaşandı. Mesela, bunu, ben bütün aileye sormak isterim. Bütün aile, o, ben onu deşifre ettiğimde o gerçekliği, onlar bu gerçekliği bilerek nasıl ve niye işaret ettiler? Ne hissettiler? Ondan önce, o an ve ondan sonra neler hissediyorlar? Mesela, bütün

bunları hep bilmek isterim, isterdim. Dolayısıyla, şeyi çok iyi geliyor bana kısaca, bu belgesel türü şeyler.

Evet, şimdi Kurtuluş'ta, ablamın o tüberkülozdaki dikkatliliği zamanında, bir de bizi böyle hanım evladı gibi, öyle, daha sonra, her neyse, biz öğlen, sabahleyin kalkıp kahvaltı yapıp, evde bilmem ne öğleden sonra da uykuya yatan bir neslin çocuğuyuz ya da bizim aile öyleydi. Arka tarafta bizi yatırırlardı. O yüzden; biz, ben ve kardeşim biz uyuyamazdık. Çünkü, bizim yattığımız tarafta, avlu bahçe vardı, kocaman ve arkadaşlarımız orda, temsil yapıyorlardı. Ve provalarını yapıyorlardı. Daha sonra bunu ailelere gösterip, para kazanıyorduk. Şey de biz de uyuyacağız ama. Mümkün mü? Biz gardolaptan eşyalarımızı alırdık, şimdi hemen çıkıp, bahçeye dönmek var. Dönemezdik. Çünkü camın önünden geçeceğiz ve bizi görecekler, giriş katta oturuyoruz. Biz taaa caddeye, Ergenekon Caddesi'ne. Çünkü burada başka sapak yok bu yolda. Dümdüz yukarı çıkar, arka sokaktan dümdüz aşağı iner, bahçeye gelirdik. Ablam, bakardı, yok zaten biz orda görür ses etmezdi. Bazı zamanda çağırırdı falan. Burada mesela, şeyi hatırlıyorum, bir tanesini, dur! Oğlan kıza yaklaşmış, 'ras paras paras, yanıma gel biraz'. Bunu yaptığımızı hatırlıyorum mesela. Çok güzeldi bu. Perdesini yapardık, bayağı bir tiyatro şeklinde bunları yapardık. Ama bundan önce ben daha okula falan gitmezken, babam kasaptı benim. Kasap dükkânı, dar, uzun, şu anda da köfteci o. Hayır! Pardon, şu an meyhaneci, meyhane olmuş. Köfteciyken gidip, gördüm. Şimdi, dar, şey, kepenk var, açyorsun içeri giriyorsun. Dar, uzun. Şimdi bunu ortadan kesiyorsun, kontrplakla. Yukarıda diyeyim ki; elliye, elli. Elli, elli çok mu? Kırka kırk ya da bir cam var, altta da bir kapı var bu kadar. O cam, cam değil, boşluk. Dükkânın içine bakıyor. Arkada, küçücük ta tepede, burası bir şey düşünün ama hani; üç me, (pardon) üç metrelik, bir ev duvarı değil. Burası iki kat gibi düşünün. Yani sekiz metre gibi düşünün. Belki biraz daha fazla. Çünkü halen öyle fazla. Şimdi, e, bu kapıdan içeriye giriyorsunuz. Bir taraf, çekme kat yapılmış tahtadan, yukarısı bütün çocukların yatakları serilmiş yan yana yattığı yer ve bu tarafta merdivenle çıkılıyor. Bu tarafta da bir merdiven var merdivenle çıkıyorsunuz, telefon kulübesi gibi tepede bir kulübe var orası da tuvalet. Bayağı kulübe ama o. Aşağıda da çok güzel bir şey var. Fellini'nin, o, sahnesindeki gibi piriç karyola var piriç. Babamız ve annemizin yattığı, çocuk yaptığı yer, (gülüyor) piriç karyola ve bütün şey burada. Bir de camın önünde bir, bir, minderin oturabileceği gibi bir "seki" var orada. Ablam da orada oturup, şey yapıyordu. Kadın çorabı çekiyordu. Kaçan kadın çoraplarını, restore ediyordu. İşte akşam oluyordu, karşımız, sağımız, solumuz bütün Şakiler, makiler hepsi Ermeni arkadaşlarımız ve ailesi kepenk, şimdi yemek yeniyordu, kepenk açılıyordu. Rııı diye! Güruh çıkıyordu dokuz kişi, kepenk kapanıyordu. Ben abimin omuzlarında ve bütün mahalle, şeyi, e, e, neydi? Bomonti Çay Bahçesi'ne gidiyorduk. Bomonti Çay Bahçesi'nde o zaman sanatçılar da Zeki Müren bile çıkıyordu orda. Ya da sirke gidiyorduk. Hokkabazlar vardı ya da Mandrakeler vardı ya da şey Ali, Ali Can mıydı? Göbeğinden göbeğinden konuşan, vantrilok evet o Can onu oynatana gidiyorduk. İpte cambazlar, yani yaklaşık, yaklaşık her akşam. Çünkü şeyi hiç kimse hatırlamıyor! Sadece ben değil, evin içinde geceyi hatırlamıyoruz. Çünkü ev değil. Onun için hep bir yerlere gidiyoruz.

Bu arada babam ve annem okuma yazma bilmiyor. Yani, yazma rakamları falan biliyor, annem de kendi adını yazıyor işte falan, rakamları biliyor şey ama umutla sinemaya gidilir mutlaka. Yani hiçbir Türk filmi kaçırılmıyor. Kadın matinesine gidiliyor, gazinolara. Ondan sonra, yani

bir kasap dükkanında bu kadar aile geçiniyor. Bir de bunları yapıyor. Ya iyiymiş yani değil mi? Nasıl iflas etti? Onu bilmiyorum ama etti bir şeyden. Onu söyleyebilirim adamı anlatmak için yani, babayı anlatmak için. Babam bir dükkân daha açtı o da lokanta; içkili lokanta. İçerdi babam, öyle çok olmasa da içerdi ve mahallemizde bir kadın vardı. Bu kadının bir sevgilisi vardı. Bu adam motosikleti hani Alman, İkinci Dünya Savaşı'ndaki motosikletler var ya, ondan bir motosikleti vardı ve bu kadının da bir türküsü vardı. Babam ona söyletirdi. Çok güzel söylerdi o türküyü. Ve bu parasız kalırdı adam gelmediği zamanlar, çünkü adam evliydi. Ve babam dedi ki; gel burada kasiyer ol. Kadın işe başladı ve bir süre sonra, babam bir gün işte kasayı almaya gitmiş, ertesi gün de demiş ki: "kasayı alabilir miyim?" O da demiş ki: "ama aldınız dün akşam". O da hatırlamıyorum demiş eve gelmiş evde pantolonunu değiştirmiş bir bakmış ki, o cebinde parayı almış, kasayı. Sonra kadına gitmiş, kadın demiş ki: "hayır! ben işten ayrılıyorum." Babam işte o zaman yemin etmiş, "ben bir daha içki içmeyeceğim" bu benim, bir insanı kırmama falan neden oldu. Yemin etmiş ve içkiyi bıraktı. Ama o kadın orda çalışmadı bir daha. Öyleydi ve böyle bir adamdı yani hata, yaptığı hata çok incelikli bir davranış aslında bu. Şey gibi, başka bir... Ooo ben de hikâyeye ne.

Şimdi bir film var "Şoför" diye. Kısa metraj film. Bunun öyküsü; benim yaşadığım bir öyküdür. 1980'e, biz bir şey kurduk, e, ajans. Ondan önce Şişli'de, e, İstanbul'da olmayan bir Bursa'da hep yapılırdı. Metraj, serigraf baskı. Metraj, kumaş baskı. Metraj ama. Bölüm bölüm değil. Onu biz İstanbul'da, Şişli'de yaptık. Daha sonra orada bir acı bir öykü oldu. Oradan ayrılmak zorunda kaldım, kaldık, birkaç kişi ve Beşiktaş'ta, bir ajans kurduk. Bir süreç içerisinde, bu ajans, 80 biraz yumuşadı işte seçimler falan olacak ve e, sendika dergileri ve gazeteleri çıkartacağız ücretsiz ama bizim para kazanmamız lazım bir yanda. Ortam o dönemlerde ilanlar alıyoruz işte; ajansılık yapıyoruz yani reklamcılık yapıyoruz ve bir yağmur yağıyor bu yağmurda ben sokaktayım ama çok şiddetli bir yağmur. O esnada bir, kendisi halen var olan, elinde direksiyonu olan adam, çıkıyor önüme, geldi vın, vın, vın, vın. Ben arkasına geçtim ve hikâyeye böyle başladı ve bu adam hikâyenin sonu her gün beni ajansın önünden alıp otobüs durağına, otobüsten alıp ajansın önüne getirdi ve bir gün beni görmedi. Ben de illegal bir toplantıda Beşiktaş sahilinde, denize yakın bir yerde, bir arkadaşla görüşmedeydim. Ses duyuyorum, beni görmedi. Ses duyuyorum, arkadaşşa dedim: bu beni arıyor.

Her tarafı dolaştı, eminim ama nasıl bir "vın" ve bu geldi. Deniz, demir parmaklık, boşluk ve bir bank. Biz ordayız. O zaman seyyar satıcılar vardı çay, çayı içip bardağını yere koymuşuz. Bu uzaktan beni gördü, kendisini bana gösterecek ya! Önümden geçerken bardağı kırdı, bardakları. Zınk, diye durdu, durdu! Durunca bana baktı, durdu, elindeki direksiyonu denize fırlattı. Çünkü aşkının önünde hata yaptı. Şimdi babama da böyle diyorum; o insan sevgisi ama onun aşk değil. Ama aşk yani, o da başka bir aşk. O hata yaptı ve o içkiyi bıraktı. "Yediden yetmişe şart olsun" falan laflarla içkiyi bıraktı.

Ve işte çocukluğum, o, oradaki tiyatroya götürüp, kendisi girmeyen, Şan Sineması idi o zamanlar. Orda locaya, loca alan. İnci sinemasıydı, İnci'de falan yani, bugün yerinde yeller esen sinemalar da çocukluğum gerçekten bütün filmleri izleyerek geçti. Öyle diyebilirim. Böyle de ilginç bir aile aslında. Değişik, bence bunun kalıtımla ilgisi var. Genlerle ilgisi var. Şeyin

babaannemin suyundan almış bence babam bunları. Bence öyle çünkü iki halam öyle değil, bir tane de amcam; çok tanımama rağmen pek öyle değil. Ama babam böyle! Çok da annesine benziyordu zaten.

Evet yani başka ne diyeceğimi bilemiyorum ama yani belki şunu söyleyebilirim şiir değil ülkelerle ilgili şimdi burada söyleyeceğim şu, ruhen kendimi özgür hissettiğim ülke, ülkenin içindeki kent: Paris. Mesela, buna, mesela, şu an üzerinden bakarsak; tanıyor olmak, o kenti de tanıyor olmak üzerinden mi bakacağım? Buradan bakarsam; Frankfurt' u, Paris'ten -o dönemde- daha fazla tanıyordum. Hamburg'u, Kiel'i, Normüster'i, Berlin'i o dönemde; Paris'ten daha fazla tanıyordum ama hangisinde daha özgürdüm? Bence, yanıtım: Paris'ti. Daha özgür hissediyordum. Bu kıyasladığım bu şey, aslında, tanışıklık üzerinden değil bu. Tamamen ruhunun, o dönemin, yaşadığım o dönemdeki benim, o dönemdeki insan ilişkilerinin, o dönemde politikliğimin ya da politik dışında olmamın, bütün bunların bir karışıklığı var yani, kentle bağı. Şey, kıyaslandığımda ise; bir kıyas gerekirse, İstanbul ve Paris'i kıyaslayabilirim. Paris'te, İstanbul'da ben sokakta dayak attım- daha önce söyledim- bu ama biraz hafif geçtim ben orayı, çok fazla dövdüm erkek. Çok dövdüm. Öyle böyle değil! Ağzını açanı, dövdüm. Mememe bakanı dövdüm, dekolte giymişsem. Yani; el atanı dövdüm yani çok fazla dövdüm ama dövülmedim, sokakta dövülmedim ben. Paris'te ise bir hırsız tarafından sokakta dövüldüm. Ama buna rağmen diyorum ki Paris'te sokakta gecenin herhangi bir saatinde, İstanbul'dakinden daha özgürüm. Almanya'da daha tutuğum. Çünkü sanki Almanya'nın havası ve orada Türkiyelilerin fazla oluşunun etkisi de var. Orada biraz sağıma soluma bakmıyorum ama Fransa'da öyle değil. Paris öyle değil. Yürüyordum ve birisi geliyor, bir şey söylüyor diyelim ki! Sizinle yürüyebilir miyim? diyor. Sen de ona: beni rahat bırak! Dediğinde gidiyor. Ya da ben bunları yaşadım. Hiç mi bir şey olmuyor? Hiç mi? Orası pürü pak mı? Hayır! Değil. Ama benim yaşadığım, iki yerde yaşadım ben, ikisi de Paris'in kalbi pardon. İkisi de Paris'in kalbiydi. Biraz, o kentin varoşlarında daha farklı, çeperinde farklı, içinde farklı. Belki bunun etkisi de var elbette ama ben sadece orda kalmadım, ben gezdim. Ne biliyim ben, Fransa'yı birkaç tur yaptım. Paris' te değil sadece. Orta Avrupa'yı öyle dolaştım. Şey yaptım; çalıştım, kazandım, gezdim, yedim, içtim dolayısıyla, Paris evet; bilinç ama Fransa'da çok özgür. Dilini bilmenin etkisi burada da. Dil! Şimdi burada önüme ne çıkıyor? Kenti tanımak! Orada; dostlarının, arkadaşların, insan olması ve dilini biliyor olman seni biraz özgür bırakıyor. Peki bütün bunlar İstanbul'da var. Değil mi? İstemediğin kadar çok dostum. Tanışın, arkadaşın, akraban, yolun, yoldaşın var, dilini biliyorsun, neden peki? Bu kenti de biliyorsun. Kültürünü biliyorsun, erkeğini biliyorsun, polisini biliyorsun, niye o kadar özgür hissetmiyorsun? Peki. Çünkü buradaki bu gelenekler, bu, gerek erkek, gerek erkeklere; iktidarın onlara vermiş olduğu ve bakış onlara vermiş..., onların bakışını, üzerinden bakıyorsun kendine. Yani diyorsun ki, diyor ki; kadınlar bu... Ne işin var bu saatte sokakta? Bu fikre sahip. Biliyorsun bunu. Onun, o fikrini bilmenin getirdiği, kendini bloke etme var. Kendini tutma var. Bunları diyebilirim.

Kurtuluşa kadar savaşa inananlardanım hala. O ölmedi, bir, biçim, şekil değiştirdi. Bunu söyleyebilirim. Bireysel olarak da nasıl istiyorsam öyle yaşadım. Bugün de öyleyim yani. Mesela, hiç şöyle bir şey demedim: evlenseydim, çocuğum olsaydı. Çünkü hiç istemedim. Çok evli..., çok eş, evlilik, çok karmaşık ilişkiler, çok düz, çok sıradan çok, alengirli, çok bilmem ne ilişkiler gördüm. Bunun da etkisi elbette ki var yani ben, e, kendimi kenarda yalıtılmış değilim.

Etkisi var ve ben bunlardan biri ya da şusu ya da bu olmak istemedim. Çok iyi örnek de var hatta ablam ve eniştem içinde bulunduğum ev çok iyi bir örnek bir de. Hala. Bunun arkadaşları, onların aileleri, iki tane daha var benim ablalarımın arkadaşları onlar da isim söyleyecektim az kalsın. Onlar da iyi bir örnek ama yani sadece burada bir karar vermişim. O çocuk aldırma süreci ve arkasından ve o kararımın doğru olduğunu, çünkü onu o yolda ben yapamazdım. Ben bir çocukla yapmak istediğim şeyleri yapmak, yapmış olduğum şeyleri yapamayacağımı düşünenlerdendim. Yapamazdım! Yani o çocuğu o zaman yapmamak gerekiyordu. Ama ben, çok çocuk isteyip de, bu engel oldu değil! Ben zaten istemiyordum. Bir de bir şey daha söyleyebilirim. Ben, benim, nasıl diyeyim? Ben ilk defa, hayatımda uzun, upuzun süreli bir insan yüzü ile yaşamadım. İlk defa ev arkadaşımın yüzüdür bu ama sevgilimle hiç yaşamadım. Hiç. O uzun süreli Paris' te de oldu ev arkadaşım, onunla da yaşadım. Yani ama bir sevgiliyle; yatıp kalkıp, yıllarca, yatıp kalkıp, yatıp kalkıp, aynı suratı devamlı görmeyi; bir evlilik, bir ilişki, uzun erimli oldu ilişkilerim, uzun erimli oldu. Yedi yıl oldu. Bilmem ne oldu. Ama hiç, aynı evi paylaşmadım. Çünkü, şeyden, aynı surattan sıkılırim gibi geliyor bana (gülüyor). Gerçekten öyle! Bunu böyle tanımlayabiliyorum yani. Başka? Açabilirim bunu da.

O da sıkılır. Benim hep aynı suratım. Yaşlansam da aynı ben, aynı insan. Ben de sıkılırim. Hani onu boş ver, kendimi konuşuyorum. Ben sıkılınca mı düşünüyorum? Dolayısıyla aynı yeri paylaşmadım hiç. Hep aynı evlerimiz oldu falan, ya böyleydi. Buradan da yola çıkarak evliliğe ve şeye, çocuğa ve hayata bakışımı, söylemiş oluyorum aslında. Dolayısıyla, düşlerimde; hiç evlilik fantezisi falan olmadı ama elbette birliktelik oldu. Benim aslında çok önemli, çok özel bir şeyimi söylemem lazım. Şöyle bir şey, kadın erkek ilişkisindeki, bu şeyi mutlaka söylemem şart. Şimdi, şu an aklıma geldi. Şimdi, arkadaşım patlatıyorum (gülüyor). Şöyle, benim bir sevgilim var. İlk sevgilim ve ben onunla cinsel ilişkiye giremiyordum. Giremiyordum çünkü aklımda hep şu bilgiler vardı. Ablalarım, o dönemin sineması, işte, iğfal edildim! Ondan sonra; kızı almak zorunda! Ondan sonra, kendisini verdi, almak zorunda! Şimdi benim, ta o zamandan, e, birlikte olacağım insanla, evlenmek gibi, onun; beni almak zorunluluğu gibi bir şey düşünmediğim için, gerçekten ama ne yapacağım? Ne yapacağım? Ne yapacağım? Çocukla da olmak istiyorsun. Oraya geliyor, dayanıyor, olmuyor! Sonra bir gün, kendi kendime halettim. Ondan sonra gittim. Ondan sonra (gülüyor) onla beraber oldum. Ondan sonra. Oh! Be. Hiç! Ne o ne de ben ona yükledim. Ben almak zorunda... Ne de o, kendisini öyle bir zorunlulukta hissetti. Böyle bir şey yaşadım. Söyleyeyim dedim.

Evet, düşlerimin, e, yani toplumsal olan, e, e, olana dair, yöntem farklılıkları var. Değişiklik de yöntemli değişiklikler var ama e, şey değişmedi. Yani evlenmeyeceğim! (gülüyor) öyle. Anlatırken, mesela şimdi de şimdi kapatacağım. Sonra düşüncem; şunu da söyleseydim falan. Çünkü, az buz değil yani. Şöyle düşünürsek; on üç yaşında devrimci olmuş bir insan, 64, 63 diyelim. On dört ya da on beş, altmış beş diyelim, değil mi? Kırk yıl! Yok! Elli yıl! Elli yılı, bir, çekimde anne demişti ki; sen bunları böyle, elini uzatarak sen, ben ne yaşadığımı biliyorum bunca yıl. Sen bunu bir saate sığdırabilir misin? Buna benziyor. Hakikatten insanın bir kendi hayatını bir kompakt hale getirmesi zor! Şu an bu öne çıktı. Yarın konuşsak, başka bir şey öne çıkacak, falan filan, böyle bir şeydir.